

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชน
ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

The Study of Behavioral Household on Solid Waste and Wastewater Management
At Raikoke sub-District, Banlad District, Phetchaburi Province.

โดย

สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก

องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย : การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ชื่อผู้วิจัย : ว่าที่ร้อยตรีภาคภูมิ เอี่ยมเพชร

ปีที่ทำการวิจัย : ๒๕๖๑

องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพชรบุรี เป็นการกำหนดนโยบายของ อบต.ไรโคก โดยมีเป้าหมายให้แต่ละครัวเรือนบริหารจัดการขยะด้วยตนเอง เนื่องจากครัวเรือนเป็นต้นทางของการเกิดขยะมูลฝอยและน้ำเสีย จึงต้องการให้ครัวเรือนจัดการขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่เหลือจากครัวเรือน จากผลการศึกษาในภาพรวมไม่พบว่ามีปัญหาจากขยะมูลฝอยต่อชุมชน การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนตำบลไรโคก ครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือน ๒๕๕ ครัวเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละครัวเรือนเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย ๕๗.๗๓ ปี ส่วนมากมีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ซึ่งผลการศึกษาที่สำคัญพบว่า ในแต่ละวัน แต่ละครัวเรือนมีกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยทุกชนิดมีน้ำหนักรวมโดยเฉลี่ย ๒.๓๕๑๔ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน ขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ที่พบมากที่สุดเป็นเศษอาหาร เศษข้าว เศษขนม ขยะแห้งที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือขยะรีไซเคิลที่พบมากที่สุด ได้แก่ ขวดพลาสติก ภาชนะพลาสติก ของเล่นพลาสติก กล่องกระดาษ ลังกระดาษ ขยะแห้งที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือย่อยสลายยากไม่คุ้มค่ากับการรีไซเคิลที่พบมากที่สุด ได้แก่ ถุงพลาสติกใส่อาหาร ถุงก๊อบแก๊บ ซองบะหมี่สำเร็จรูป พลาสติกห่ออาหารประเภทต่างๆ สำหรับขยะพิษหรือขยะที่มีสารพิษหากทิ้งไม่ระวังจะเป็นอันตรายต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่พบมากที่สุด ได้แก่ เครื่องสำอาง น้ำยาล้างเล็บ น้ำยาย้อมผม น้ำยากัดสีผม สารฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี ในส่วนของกิจกรรมที่ทำให้เกิดน้ำเสียหรือน้ำทิ้งของครัวเรือน ส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมการซักล้างทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องใช้และการอาบน้ำ ในด้านพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๘๑.๕๗ มีกิจกรรมลดปริมาณขยะในครัวเรือน เช่น การใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก ถุงก๊อบแก๊บ และมีการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด เสียหาย มาซ่อมแซมใช้ใหม่ ครัวเรือนร้อยละ ๘๙.๗๔ มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน และครัวเรือนร้อยละ ๘๔ มีการแยกขยะเปียก และขยะแห้งในแต่ละภาชนะรองรับ ครัวเรือนร้อยละ ๙๐.๙๘ ได้ดำเนินการคัดแยกขยะเพื่อจำหน่ายหรือนำมาใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ และขยะอื่นๆ ที่เหลือ ครัวเรือนร้อยละ ๘๕.๘๗ นำขยะไปกำจัดด้วยวิธีการเผาไฟ ครัวเรือนร้อยละ ๘๙.๑๙ นำน้ำทิ้ง/น้ำเสียของครัวเรือนไปใช้ประโยชน์ด้วยการรดน้ำต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ย สำหรับน้ำทิ้งที่เหลือ ครัวเรือนร้อยละ ๒๗.๗๔ กำจัดโดยการทิ้งลงในท่อระบายน้ำทิ้งของครัวเรือน ร้อยละ ๒๒.๓๗ ทิ้งลงบ่อบำบัดน้ำเสียของครัวเรือน สำหรับปัญหาจากขยะของครัวเรือนนั้น พบปัญหาการกำจัด ทำลายขยะ ปัญหาการคัดแยกขยะ และปัญหาคว้นพิษ หมอกคว้น อันเนื่องมาจากการเผาขยะ และครัวเรือนมีความต้องการให้มีจุดบริหารจัดการขยะ และจัดตั้งศูนย์วัสดุรีไซเคิล

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี” นี้มีข้อค้นพบจากการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดนโยบายให้ครัวเรือนในชุมชนเป็นผู้จัดการขยะของตนเอง มีจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดในครัวเรือนและสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองนั้น สามารถดำเนินการได้ผลเป็นอย่างดีในพื้นที่ตำบลไรโคก ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์เป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะในชุมชนได้ ผลสำเร็จจากการศึกษาครั้งนี้โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณดังนี้

ขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ที่ได้ให้ความไว้วางใจ มอบหมายให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยและสนับสนุนการวิจัย

ขอขอบคุณหน่วยงานราชการในพื้นที่ตำบลไรโคก ที่ให้ความร่วมมือในการประสานงานครัวเรือนประชาชนและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนในตำบลไรโคก ที่ร่วมกันลงพื้นที่ประสานงานครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างในการอำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณครัวเรือนประชาชนในตำบลไรโคก ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ นายสมิง คงประเสริฐ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไรโคก นางณัฐธิญา แป้นไทย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก และบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีทุกท่านที่กรุณาลงพื้นที่เพื่อสำรวจสอบถามข้อมูลครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จนทำให้เอกสารรายงานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาขยะนั้นนับวันจะมีความจำเป็นหรือมีผลกระทบต่อชุมชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเร่งพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศให้มีความทัดเทียมกับ ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคแล้วยังส่งผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศหลายด้าน ซึ่งปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาหนึ่งที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย น้ำเน่าเสีย มลพิษทางอากาศ

ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยเริ่มส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนมากขึ้น โดยเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงสาบ แมลงวัน อีกทั้งความชื้นและสารอินทรีย์จากเศษอาหารยังทำให้ เชื้อจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนมากับขยะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนมากขึ้น ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนแก่ประชาชน นอกจากนี้ขยะมูลฝอยยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำและทางอากาศ โดยฝุ่นละอองจากการ เก็บรวบรวม การขนถ่ายและการเผาขยะกลางแจ้งก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ ส่วนขยะที่ไม่ได้เก็บ หรือกำจัดอย่างถูกวิธี เมื่อมีฝนตกลงมาจะนำความสกปรก เชื้อโรค สิ่งปนเปื้อนและสารพิษจากขยะซึมลงสู่ พื้นดิน และไหลลงสู่แหล่งน้ำ ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ พบว่าสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยทั่วประเทศ เกิดขึ้น ๒๗.๔๐ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.๒๕๕๙ ร้อยละ ๑.๒๖ อัตราการเกิดขยะ ๑.๑๓ กิโลกรัม/คน/วัน (ลดลง จากปี พ.ศ.๒๕๕๙ ร้อยละ ๐.๙) ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง ๑๑.๗๐ ล้านตัน (ร้อยละ ๔๓) (เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.๒๕๕๙ ร้อยละ ๒๒) ถูกนำไปรีไซเคิล ๘.๕๒ ล้านตัน (ร้อยละ ๓๑) (เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.๒๕๕๙ ร้อยละ ๔๗) ถูกนำไปกำจัดอย่างไม่ถูกต้อง ๗.๑๘ ล้านตัน (ร้อยละ ๒๖) (ลดลงจากปี พ.ศ.๒๕๕๙ ร้อยละ ๓๙) องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ประมาณ ๒๖.๑๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๖,๓๔๓.๗๕ ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ที่ราบเชิงเขา และเขตภูเขา มีคลองชลประทาน ๔ สาย ภายในเขตการปกครองตำบลไรโคก ประกอบด้วยหมู่บ้าน จำนวน ๖ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๑ บ้านไรโคก หมู่ที่ ๒ บ้านกวย หมู่ที่ ๓ บ้านน่าน้ำพุ หมู่ที่ ๔ บ้านแหลมทอง หมู่ที่ ๕ บ้านไร่สนาม และ หมู่ที่ ๖ บ้านนาระแสน ตำบลไรโคก มีประชากรทั้งสิ้น ๓,๔๕๔ คน แยกเป็นชาย ๑,๖๕๗ คน หญิง ๑,๗๙๗ คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย ๑๓๒ คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๙๓๐ ครัวเรือน ประชากร ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำน้ำตาลโตนด บางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และทำงานในโรงงานต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง จากการสำรวจบริเวณพื้นที่ทั่วไปของตำบลไรโคก ไม่พบว่า มีถังขยะหรือระบบการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคกแต่อย่างใด ซึ่งมาจากนโยบายของ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคกที่ต้องการให้การดูแลรักษาความสะอาดจากขยะมูลฝอยของชุมชน ให้ชุมชนจัดการและกำจัดขยะมูลฝอย และมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาความสะอาดในแต่ละครัวเรือนเอง จึงได้กำหนดนโยบายไม่ให้มีถังขยะตั้งหน้าบ้าน และไม่จัดให้มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลไรโคก จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือนของ ประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปสู่รูปแบบ ตัวอย่างของการดำเนินงานจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือนอย่างยั่งยืน เผยแพร่ให้กับชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ที่สนใจต่อไป

๑.๒ ปัญหาการวิจัย

๑.๒.๑ ครั้วเรือนของประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีพฤติกรรมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครั้วเรือนอย่างไร

๑.๒.๒ ครั้วเรือนของประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครั้วเรือนอย่างไรบ้าง

๑.๒.๓ ครั้วเรือนของประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครั้วเรือนอย่างไรบ้าง

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ ศึกษาพฤติกรรมในการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียของครั้วเรือนของประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๓.๒ ศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครั้วเรือนของประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๓.๓ ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครั้วเรือนของประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาการศึกษาครอบคลุม ๑.) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครั้วเรือน ๒.) การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยของครั้วเรือน ๓.) ปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครั้วเรือน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มุ่งทำการศึกษาครั้วเรือนของประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างเดือน ตุลาคม ๒๕๖๐ – กันยายน ๒๕๖๑

๑.๕ นิยามศัพท์

การจัดการขยะ หมายถึง การดำเนินการเก็บกวาด รวบรวม ขนย้าย และกำจัดมิให้ขยะมูลฝอยเหลือตกค้าง ณ บริเวณครั้วเรือนของประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

การจัดการน้ำเสีย หมายถึง การจัดการน้ำทิ้งด้วยวิธีการต่างๆ ของครั้วเรือนประชาชนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ครั้วเรือน หมายถึง ครั้วเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๖.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก

ได้รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือน ด้วยการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง และยังเป็นโอกาสให้พนักงานส่วนตำบลได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยจากประสบการณ์ตรงในพื้นที่ทำการวิจัย นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมกระบวนการจัดการความรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างผลงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในโอกาสต่อไปในอนาคต และได้รับทราบปัญหา ความต้องการของครัวเรือนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ที่สามารถดำเนินการได้ตรงตามความต้องการของชุมชน

๑.๖.๒ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลไรโคก

ชุมชนในตำบลไรโคกมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนที่เหมาะสม และเป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชน มีการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมรับผลประโยชน์ และผลกระทบ ตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งกิจกรรมและวิธีการดังกล่าวสามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการบริหารจัดการตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชน

๑.๖.๓ จังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรีจะได้รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนต้นแบบ (best practice) ซึ่งสามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียดังกล่าวไปเผยแพร่ในพื้นที่อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย
๒. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
๓. ตำบลไรโคก
๔. นโยบายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก
๕. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

๒.๑.๑ ความหมายของขยะมูลฝอย

ขยะ หรือ มูลฝอย หรือ ขยะมูลฝอย เป็นคำที่มีผู้นิยามไว้มาก ซึ่งมีความหมายกว้างขวาง และยืดถือเป็นทางการ ดังนี้

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ให้คำจำกัดความว่า มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร วัสดุพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ความหมายของ ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตหรือการใช้สอยของมนุษย์ ขยะมูลฝอยอาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยนั้นๆ เช่น มูลฝอยจากบ้านเรือนที่พักอาศัยมีลักษณะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการหุงต้ม เศษผ้าและเศษของที่ไม่ใช้แล้วต่างๆ เป็นต้น และขยะมูลฝอยจากอุตสาหกรรมมีลักษณะขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม นอกจากนี้มีขยะมูลฝอยอีกประเภทหนึ่งเป็นขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งไว้ตามถนนหนทาง แม่น้ำลำคลอง และตามสถานที่สาธารณะต่างๆ เช่น ใบไม้ เศษกระดาษ วัสดุพลาสติก ดิน หิน กรวดทราย เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทนี้แม้จะมีส่วนก่อเหตุรำคาญน้อยกว่าขยะมูลฝอยที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังเป็นภาระแก่ผู้เก็บกวาด ทั้งนี้ เพราะกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณกว้าง ทำให้เก็บทำลายยากและไม่ทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, ๒๕๔๐ : ๑๒)

กรมควบคุมมลพิษ (๒๕๔๘) ให้คำจำกัดความคำว่า ขยะมูลฝอยหรือมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ วัสดุพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ให้คำจำกัดความของคำว่า มูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อ และคำว่า ขยะมูลฝอย หมายถึง หยากเยื่อมูลฝอย

พิชิต สุกุลพราหมณ์ (๒๕๓๕) ให้คำจำกัดความคำว่า “ขยะมูลฝอย” หรืออาจเรียกว่า “มูลฝอย” หรือ “หยากเยื่อ” หมายถึง บรรดาสิ่งของที่เสื่อมคุณภาพหรือชำรุดหมดสภาพการใช้งาน หรือได้แก่บรรดาพวกเศษสิ่งของ หรือเศษวัสดุต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากอาคารที่พักอาศัย สถานที่ทำงาน โรงงาน อุตสาหกรรม ตลาด ถนนและอื่นๆ

Kenneth และ John (๑๙๗๓) กล่าวว่า ขยะมูลฝอย (Solid waste) หมายถึง ขยะมูลฝอยที่ไม่ได้อยู่ในสภาพแก๊สและของเหลว เกิดขึ้นจากกิจกรรมประจำวันในพื้นที่ชุมชนแหล่งที่พักอาศัย ย่านธุรกิจ การค้า และภาคอุตสาหกรรม โดยในเบื้องต้นได้แบ่งประเภทขยะมูลฝอยออกเป็น เศษอาหาร ซึ่งได้แก่ อินทรีย์วัตถุซึ่งเกิดจากการปรุงหรือบริโภคอาหาร ถั่ว และขยะมูลฝอยทั่วไป ได้แก่ขยะมูลฝอยอื่นๆ ซึ่งนอกเหนือจากสองกลุ่มข้างต้น แบ่งเป็นกลุ่มที่สามารถเผาไหม้ได้ เช่น กระดาษ เศษผ้า เศษใบไม้/เศษไม้ และกลุ่มที่ไม่สามารถเผาไหม้ได้หรือเผาไหม้ได้ยาก เช่น แก้ว และเศษโลหะต่างๆ เป็นต้น

Shah (๒๐๐๐) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ขยะมูลฝอย (Solid Waste)” หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมการดำเนินชีวิตของมนุษย์แล้วถูกทิ้งขว้างเนื่องจากไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป หรืออาจไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ใช้หรืออาจด้วยเหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้สิ่งเหล่านั้นกลายสภาพเป็นสิ่งที่หมดคุณค่าหรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ยุพดี เสตพรรณ (๒๕๔๔) ได้กล่าวถึงขยะมูลฝอยว่าหมายถึงเศษสิ่งของที่ไม่ต้องการแล้ว สิ่งของที่ชำรุดเสียหายใช้ไม่ได้ หรือเสื่อมคุณภาพ ต้องกำจัด ทำลายหรือสิ่งของที่ต้องทิ้งหรือแจกจ่ายให้แก่ผู้อื่น เช่น เศษกระดาษ เศษอาหาร ขวดแก้ว พลาสติก ซากสัตว์ ซากรถยนต์ เป็นต้น

สุริรา ดุลยะเสถียร และคณะ (๒๕๔๔) ได้ให้ความหมายของขยะมูลฝอยไว้ว่า หมายถึง สิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นของแข็ง อาจเน่าเปื่อยได้หรือไม่ก็ตาม รวมไปถึง ถั่ว ซากสัตว์ มูลสัตว์ เศษวัสดุ ที่ทิ้งแล้วจากอาคารบ้านเรือนหรือสถานที่อื่นๆ เช่น ตลาดสด โรงงานและฟาร์มเลี้ยงสัตว์

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (๒๕๔๕) ได้ให้ความหมายของ “ขยะ” ว่าเป็นของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์

ไพบุลย์ แจ่มพงษ์ (๒๕๕๔) ได้ให้ความหมายของ “ขยะ” หรือ “ขยะมูลฝอย” หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมการดำเนินชีวิตของมนุษย์รวมทั้ง ถั่ว ซากสัตว์ มูลสัตว์ เศษวัสดุที่ทิ้งแล้วจากอาคาร บ้านเรือน หรือสถานที่อื่นๆ และไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ใช้ ทำให้สิ่งเหล่านั้นหมดคุณค่าหรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “ขยะ” หรือ “ขยะมูลฝอย” หมายถึง สิ่งที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่เป็นประโยชน์ที่เหลือจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่ต้องการหรือเห็นว่าหมดคุณค่าเสื่อมสภาพ หรือกลายสภาพ ไม่สามารถใช้งานได้อีก ไม่ว่าจะมาจากบ้านเรือน ชุมชน สถานที่ทำงานหรือโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงถั่ว ซากสัตว์ มูลสัตว์ เศษวัสดุที่ทิ้งแล้ว ไม่ว่าจะสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือไม่ก็ตาม

๒.๑.๒ ประเภทของขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยจำแนกได้หลายประเภท

สำนักคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (๒๕๓๓) ได้จำแนกขยะออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ขยะมูลฝอย (General waste) เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในการดำรงชีพ และกิจกรรม บางส่วนของการดำเนินธุรกิจของมนุษย์ มูลฝอยเหล่านี้เกิดจากบ้านเรือนที่พักอาศัย ร้านอาหาร ตลาด อาคารพาณิชย์ โรงพยาบาล โรงแรม สถานที่ทำงาน สถานที่สาธารณะ เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ถนน ตรอก ซอย และอื่นๆ ประกอบด้วยมูลฝอยที่เหลือจากการบริโภค เช่น เศษอาหาร ผลไม้ ผัก และจากการอุปโภค เช่น กระดาษ พลาสติก ผ้า โลหะ แก้ว ไม้ หนังสื ยาง หิน กรวด หวาย เป็นต้น

๒. มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industril Waste) มูลฝอยเหล่านี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละประเภทของอุตสาหกรรม องค์ประกอบสำคัญที่เป็นตัวกำหนดลักษณะ และองค์ประกอบของมูลฝอยประเภทนี้ ได้แก่ วัตถุประสงค์ กรรมวิธีการผลิต ผลผลิต และผลพลอยได้จากการผลิต โดยทั่วไปแล้ว มูลฝอยประเภทนี้มักจะมีสารที่เป็นอันตราย

สำนักรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานคร (๒๕๓๓) ได้จำแนกขยะมูลฝอยไว้ดังนี้

๑. ขยะมูลฝอยที่เน่าเปื่อยง่าย (Garbage) ได้แก่ พวกเศษอาหาร เศษเนื้อ เศษผักที่ได้จากการเตรียมและการปรุงอาหาร ขยะมูลฝอยชนิดนี้จะเป็นพวกที่ย่อยสลาย และเน่าเปื่อยง่าย มีความชื้นสูง

๒. ขยะมูลฝอยที่ไม่เน่าเปื่อย หรือเน่าเปื่อยได้ยาก (Rubbish) ได้แก่ พวกเศษผ้า เศษไม้ กิ่งไม้ หญ้า ฟางข้าว แก้ว กระจัง ยาง เศษโลหะต่างๆ ฯลฯ ขยะมูลฝอยชนิดนี้จะมีทั้งชนิดที่เผาไหม้ได้ และเผาไหม้ไม่ได้

๓. ขี้เถ้า (Ashes) เป็นมูลฝอยที่เกิดจากการเผาไหม้ เช่น เถ้าที่เกิดจากเตาไฟที่ใช้หุงอาหาร หรือเถ้าที่เกิดจากการเผาไหม้ถ่าน ถ่านหิน หรือวัตถุติดไฟอื่นๆ

๔. ขยะมูลฝอยจากถนน (Street Refuse) ได้แก่ สิ่งต่างๆ ที่กวาดจากถนน ตรอก ซอยและที่อื่นๆ เช่น เศษผลไม้ ใบไม้ เศษอิฐ กรวด หวาย กระจัง กุ้งพลาสติก

๕. ซากสัตว์ (Dead Animal) ซากสัตว์ที่ตายแล้วทุกชนิด เช่น สุนัข แมว หนู ขยะมูลฝอยชนิดนี้เน่าเปื่อยเร็วและมีกลิ่นเหม็น

๖. ซากยานพาหนะ (Abandoned Vehicles) ได้แก่ ยานพาหนะทุกชนิดที่หมดสภาพการใช้งาน หรือใช้งานไม่ได้แล้ว รวมตลอดทั้งชิ้นส่วนประกอบยานพาหนะด้วย เช่น ยาง แบตเตอรี่ และอื่นๆ

๗. มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industril Refuse) ได้แก่ เศษวัสดุที่เกิดจากการผลิต หรือขั้นตอนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเศษวัสดุชนิดใดก็ได้แล้วแต่ชนิดของโรงงานนั้นๆ และวัสดุจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของโรงงาน

๘. ขยะมูลฝอยจากการก่อสร้าง (Construction Refuse) ได้แก่ เศษวัสดุก่อสร้าง เช่น เศษไม้ เศษปูน อิฐหัก หิน หวาย เป็นต้น

๙. ขยะมูลฝอยจากการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง (Demolition Refuse) ได้แก่ เศษที่เกิดจากการรื้อถอน หรือทำลายสิ่งปลูกสร้าง เช่น การรื้อถอนตึกเก่า อาคารเก่า บ้านเรือน เป็นต้น

๑๐. มูลฝอยที่ทำลายยาก (Hazardous Refuse) ขยะมูลฝอยที่ต้องใช้กรรมวิธีในการทำลายเป็นพิเศษจึงทำลายได้ เช่น พลาสติก ฟิล์มถ่ายรูป กากแร่ต่างๆ

อาณัติ ต๊ะปินตา (๒๕๕๓) ได้จำแนกประเภทของขยะตามคุณลักษณะและองค์ประกอบ ดังนี้

๑. การจำแนกตามลักษณะทางกายภาพ เป็นการจำแนกขยะมูลฝอยตามลักษณะที่ปรากฏ และมองเห็นจากภายนอก ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ดังนี้

๑.๑ ขยะเปียก (garbage) หมายถึง ขยะมูลฝอยที่เป็นสารอินทรีย์ชนิดต่างๆ และมีความชื้นสูงสามารถย่อยสลายได้ง่ายโดยกระบวนการทางชีวภาพ เช่น เศษอาหาร เศษพืชผักและผลไม้ เศษหญ้า เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำการเก็บขนและนำไปกำจัดทำลายอย่างรวมเร็ว เพื่อป้องกันกลิ่นเหม็นจากการเน่าเสียของขยะประเภทนี้

๑.๒ ขยะแห้ง (rubbish and trash) หมายถึง ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในรูปแบบของสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ ซึ่งมีความชื้นต่ำย่อยสลายด้วยกระบวนการทางชีวภาพได้ยาก เช่น กระจัง กุ้งพลาสติก เศษกิ่งไม้ ใบไม้ เศษยาง เศษผ้า เศษแก้ว หรือขวดแก้ว เศษหนังหรือผลิตภัณฑ์หนัง เศษกระป๋องโลหะ เศษพลาสติก เป็นต้น

๑.๓ เถ้า (ash) หมายถึง ซากของแข็งที่เหลือจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงประเภทฟืนหรือ ถ่านหินที่ให้พลังงานความร้อนทั้งในบ้านพักอาศัย ในอาคาร หรือในโรงงานต่างๆ ฯลฯ

๑.๔ เศษสิ่งก่อสร้าง (demolition and construction waste) หมายถึง ขยะมูลฝอยที่เกิดจากการก่อสร้างหรือการรื้อถอน อาคาร เช่น เศษเหล็ก เศษอิฐ เศษปูนซีเมนต์ เศษกระเบื้องเซรามิก เศษท่อพีวีซี เศษสายไฟ เศษหินและเศษไม้ เป็นต้น

๑.๕ ซากสัตว์ต่างๆ (dead animal) หมายถึง ซากสัตว์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น สัตว์เลี้ยงตามบ้านเรือนที่ตายลงจากภาคเกษตรกรรม เช่น ซากสัตว์ในฟาร์มปศุสัตว์ต่างๆ ที่อาจตายลงจากการเกิดโรคระบาดและจากภาคอุตสาหกรรม เช่น เศษชิ้นส่วนของสัตว์ที่เหลือจากโรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูปหรืออาหารกระป๋อง เป็นต้น

๑.๖ ตะกอนจากระบบบำบัดน้ำเสีย (sludge) หมายถึง กากตะกอนที่เกิดจากการบำบัดน้ำเสียในระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชนหรือภายในโรงงานทั้งหมด โดยอาจมีลักษณะเป็นของแข็งหรือกึ่งของแข็ง มีทั้งส่วนที่สามารถย่อยสลายได้และย่อยสลายไม่ได้ด้วยกระบวนการทางชีวภาพ กากตะกอนเหล่านี้หากปล่อยทิ้งไว้โดยไม่กำจัดอาจถูกชะล้างลงสู่แหล่งน้ำหรือไหลซึมลงสู่ชั้นน้ำใต้ดินได้

๑.๗ ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Waste from Electronic Equipment, WEEE) หมายถึง ขยะที่เกิดขึ้นจากภาคธุรกิจซึ่งผลิตสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ออกมาจำหน่ายในตลาด และเมื่อสินค้าเหล่านั้นเสื่อมสภาพหรือหมดอายุใช้งานลงก็กลายเป็นขยะที่ต้องนำไปกำจัดทำลาย ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมาก ขยะประเภทนี้ ได้แก่ ซากตู้เย็น เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเสียง เครื่องซักผ้า เครื่องปรับอากาศ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

๒. การจำแนกตามองค์ประกอบ เป็นการจำแนกตามลักษณะของขยะมูลฝอยว่าประกอบไปด้วยวัตถุใดบ้าง และวัตถุนั้นมีประโยชน์ที่จะนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีกหรือไม่ โดยอาจจำแนกออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้ คือ

๒.๑ ขยะอินทรีย์ (Organic Waste) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่สามารถย่อยสลายได้ด้วยกระบวนการทางชีวภาพ โดยมีจุลินทรีย์ทำหน้าที่ย่อยสลาย เช่น เศษอาหาร เศษพืชผักและผลไม้ เศษหญ้า เศษใบไม้และกิ่งไม้ รวมทั้งซากสัตว์และมูลสัตว์ต่างๆ เป็นต้น ขยะประเภทนี้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ในรูปของการนำมาทำปุ๋ยหมัก

๒.๒ ขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ (recycle waste) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำมาแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น แก้ว กระดาษ โลหะ เหล็ก พลาสติก อะลูมิเนียม หนังและยาง เป็นต้น ขยะประเภทนี้เมื่อนำมาทำการคัดแยกผ่านกระบวนการแปรรูปแล้วสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า หรืออาจนำไปเป็นส่วนผสมกับวัตถุดิบใหม่ เพื่อลดปริมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติลงได้

๒.๓ ขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ (non-recycle waste) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น เศษผ้า เศษอิฐและเศษปูนจากการก่อสร้าง เศษวัสดุต่างๆ จากการรื้อถอนอาคาร เถ้าจากการเผาไหม้เชื้อเพลิง ตลอดจนเศษชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์บางชนิด เป็นต้น ขยะเหล่านี้ไม่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ได้อีก จึงต้องนำไปฝังกลบทำลายยังสถานที่ฝังกลบเท่านั้น

๒.๔ ขยะติดเชื้อ (infectious waste) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่มีเชื้อโรคปนเปื้อนอยู่ ซึ่งจะทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ได้ เช่น เนื้อเยื่อหรือชิ้นส่วนอวัยวะต่างๆ รวมทั้งวัสดุที่สัมผัสกับผู้ป่วย เช่น สำลี ผ้าพันแผล เข็มฉีดยา มีดผ่าตัด และเสื้อผ้าผู้ป่วย เป็นต้น

๒.๑.๓ แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (๒๕๓๓) ได้จำแนกแหล่งกำเนิด โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น

๑. แหล่งชุมชน เป็นแหล่งกำเนิดขยะที่ใหญ่ที่สุด โดยเฉพาะอาคารบ้านเรือนที่พักอาศัยจะมีปริมาณขยะมากกว่าแหล่งอื่นๆ

๒. แหล่งอุตสาหกรรม ขยะจากโรงงานมักจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเฉพาะจุดเท่านั้น เมื่อได้รับการจัดการแล้วปัญหาจะหมดไป จึงเป็นแหล่งที่สร้างปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าแหล่งชุมชน

๓. แหล่งเกษตรกรรม เป็นแหล่งที่ไม่สร้างปัญหามากนัก เนื่องจากเกษตรกรรมมักจะกำจัดได้เอง ซึ่งถือได้ว่าสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าแหล่งอื่นๆ มาก

อาณัติ ต๊ะปันทา (๒๕๓๓) ได้จำแนกแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย เป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๑. ขยะจากชุมชน (municipal waste) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมประจำวันของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองและชนบทประกอบด้วยขยะจากบ้านเรือน อาคารสำนักงาน โรงเรียน สถาบันการศึกษา อาคารพาณิชย์ โรงแรม คอนโดมิเนียม ตลาดสด ตลาดนัด และแหล่งชุมชนอื่นๆ เช่น สวนสาธารณะและชายหาด เป็นต้น

๒. ขยะจากโรงงานอุตสาหกรรม (industrial waste) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากภาคการผลิตสินค้าโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่างๆ ซึ่งโดยปกติเกิดจากกิจกรรมซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตสินค้าโดยตรง เช่น ขยะที่เกิดจากสำนักงานและโรงอาหารภายในโรงงาน เป็นต้น ขยะส่วนนี้จะถือว่าเป็นขยะจากชุมชน (municipal waste) ประเภทหนึ่งเช่นกัน สำหรับอีกส่วนหนึ่งก็คือขยะที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของกระบวนการผลิตสินค้า (process waste) ซึ่งในขยะส่วนนี้จะมีทั้งในส่วนที่ไม่เป็นอันตราย (industrial non-hazardous waste) เช่น วัสดุคูป จั๋วพวกเศษผ้า เศษไม้ เศษหนัง และเศษพลาสติก ฯลฯ กับขยะที่เป็นอันตราย (industrial hazardous waste) เช่น ตะกอน โลหะหนัก กากตะกอนน้ำมัน กรด ต่างตัวทำลาย และกากสี เป็นต้น โดยขยะในส่วนหลังนี้ก็คือของเสียอันตรายประเภทหนึ่งนั่นเอง

๓. ขยะจากภาคเกษตรกรรม (agricultural waste) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในภาคการเกษตรทั้งจากการเพาะปลูกในเรือกสวนไร่นาและการเลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วย ซากพืช ซากสัตว์ มูลสัตว์ ตาซัง ขานอ้อย เศษหญ้าและเศษใบไม้ รวมไปถึงภาชนะบรรจุสารเคมีภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพแล้ว เป็นต้น ซึ่งในส่วนของภาชนะบรรจุสารเคมีและเคมีภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพก็จะจัดอยู่ในจำพวกของเสียอันตรายเช่นเดียวกัน

๔. ขยะจากสถานพยาบาล (hospital waste) ได้แก่ ขยะที่มีแหล่งกำเนิดจากโรงพยาบาล สถานีอนามัย คลินิกรักษาโรคคนและสัตว์ ซึ่งจะเป็นขยะที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ที่สัมผัสได้ เช่น ผ้าพันแผล เข็มฉีดยา ชิ้นส่วนของอวัยวะต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายถึงขยะที่เกิดจากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม (๒๕๓๔) ได้ระบุแหล่งที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยจากสถานที่ท่องเที่ยวทางไกลชุมชนไว้ ดังนี้

๑. นักท่องเที่ยว ซึ่งจัดว่าเป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญที่สุดในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ปริมาณ และลักษณะของขยะมูลฝอยในแต่ละแห่งจะแปรผันตามจำนวนและลักษณะของกิจกรรมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

๒. ประชากรท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว จะมีความสำคัญต่อปริมาณและลักษณะของมูลฝอยมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสัดส่วนของจำนวนประชากรท้องถิ่นมีมาก ปริมาณและลักษณะของขยะมูลฝอยก็จะมี

สภาพที่คล้ายคลึงกับแหล่งชุมชนทั่วไป แต่ถ้าจำนวนประชากรท้องถิ่นมีน้อย ขยะมูลฝอยก็จะมีสภาพเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง

๓. โรงแรมหรือที่พัก ซึ่งจำนวนและขนาดของโรงแรมหรือที่พักประเภทต่างๆ เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการเกิดขยะมูลฝอยอย่างหนึ่ง ถ้าแหล่งท่องเที่ยวมีจำนวนโรงแรมหรือที่พักมาก และเป็นโรงแรมหรือที่พักขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นว่ามีนักท่องเที่ยวให้ความนิยมในการพักค้างคืนในแหล่งท่องเที่ยวนั้นมาก ซึ่งขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมพักแรมนี้จะมีผลโดยตรงต่อปริมาณและลักษณะของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

๔. ร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยว มีอิทธิพลโดยตรงต่อปริมาณและลักษณะของขยะมูลฝอย ถ้าแหล่งท่องเที่ยวใดมีร้านอาหารจำนวนมาก ขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหารและภาชนะบรรจุอาหารก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย

๕. จากธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จะมีปริมาณและลักษณะของขยะมูลฝอยจากธรรมชาติแตกต่างกันไป ซึ่งได้แก่ขยะมูลฝอยจากธรรมชาติที่เกิดจากกิ่งไม้ ใบไม้แห้งร่วงหล่น การตัดแต่งกิ่งไม้ ใบไม้ ขยะมูลฝอยที่ถูกพัดจากทะเลที่ติดอยู่บริเวณหาดทราย เป็นต้น

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (๒๕๓๙) ได้รายงานอัตราการเกิดมูลฝอย จำแนกตามแหล่งกำเนิดที่สำคัญ ดังนี้

แหล่งกำเนิด	อัตราการเกิดขยะมูลฝอย
ชุมชนที่พักอาศัย (รวมทุกกิจกรรม)	
-ชุมชนระดับเทศบาล	๐.๘ กก./คน/วัน
-ชุมชนระดับสุขาภิบาล	๐.๖ กก./คน/วัน
-นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล	๐.๔ กก./คน/วัน
บ้านพักอาศัย	๐.๒๐-๓.๐๐ กก./คน/วัน
สถานพยาบาล (หมายเหตุ ๑)	๐.๒๔-๐.๔๖ กก./คน/วัน
โรงงานอุตสาหกรรม	๑๘ กก./พื้นที่ประกอบการ ๑ ไร่
แหล่งท่องเที่ยว	
-กลุ่มที่ไม่มีที่พักอาศัย (หมายเหตุ ๒)	๐.๐๒-๐.๖๖ กก./คน/วัน
-กลุ่มที่มีที่พักค้างคืน (หมายเหตุ ๓)	๐.๐๖-๐.๔๕ กก./คน/วัน

หมายเหตุ ๑ ขยะมูลฝอยจากสถานพยาบาลนี้ หมายถึง ขยะมูลฝอยติดเชื้อ ได้แก่ สิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ ที่สัมผัสกับผลิตภัณฑ์ของใช้โรคติดเชื้ออันตราย ได้แก่ เลือด น้ำเหลือง หนอง เสมหะ น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ และอื่นๆ (น้ำอสุจิ น้ำในข้อเข่า) ทั้งที่เป็นของเหลวและแห้ง

หมายเหตุ ๒ ไม่มีที่พักค้างคืน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภท วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์

หมายเหตุ ๓ มีที่พักค้างคืน หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวประเภท ถ้า น้ำตก อุทยานแห่งชาติ หาดทราย เกาะ เป็นต้น

๒.๑.๔ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอย

ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย มีหลายปัจจัย

ศิริกัลยาและคณะ (๒๕๔๑) ได้ระบุปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย ไว้ดังนี้

๑. ลักษณะอุปนิสัยของประชาชนในท้องถิ่น (characteristic of population) โดยหากประชาชนในท้องถิ่นมีความรักสะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยก็มักจะมีการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยให้เป็นที่เป็นทาง ไม่ทิ้งเกลื่อนกลาด ซึ่งอาจทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีมากขึ้น รวมถึงการรู้จักประหยัดมัธยัสถ์ การได้รับการอบรมให้มีการรู้จักแยกประเภทของขยะมูลฝอย เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์จะทำให้ปริมาณของขยะมูลฝอยลดน้อยลง เช่น การนำกระดาษขวดแก้วที่ใช้แล้วมาล้างให้สะอาดเพื่อบรรจุน้ำดื่มไว้ใช้ภายในบ้าน เป็นต้น ซึ่งลักษณะอุปนิสัยดังกล่าวจะทำให้ปริมาณของขยะมูลฝอยน้อยลงและองค์ประกอบของขยะมูลฝอยก็เปลี่ยนแปลง ส่งผลถึงการกำจัดที่ลดลงด้วย

๒. ลักษณะการดำรงชีพของประชาชน (standard of living) เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเกิดขยะมูลฝอยทั้งในด้านปริมาณและองค์ประกอบ เนื่องจากถ้ากลุ่มประชาชนที่มีกำลังทรัพย์มากพอที่จะจับจ่ายสิ่งของได้มากก็ย่อมเป็นผลทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมาก องค์ประกอบของมูลฝอยก็มีความแตกต่างกันได้มากมาย อาจมีทั้งมูลฝอยที่เป็นชิ้นใหญ่ เช่น เฟอร์นิเจอร์ เครื่องเสียง อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ในบางชุมชนที่มีรายได้ต่ำอาจนำไปซ่อมแซมแล้วนำมาใช้ประโยชน์ได้

๓. ความถี่ของการบริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย (frequency of collection) มีส่วนทำให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยมากหรือน้อยได้อย่างมากทีเดียว เพราะถ้าหากมีการบริการเก็บขยะมูลฝอยถี่ ก็ย่อมทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมาก เพราะภาชนะเก็บกักมักมีที่เหลือนำมาพอที่จะให้ทิ้งขยะมูลฝอยได้โดยไม่ต้องรอให้ล้นภาชนะ แต่ถ้ามีการบริการเก็บรวบรวมไม่บ่อยทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมไว้ตกค้างอยู่มาก ทำให้มีความพยายามที่จะนำขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นยังไม่มีที่เก็บกักพอเพียงกลับไปใช้ประโยชน์อื่น เช่น การนำเศษอาหารไปเลี้ยงสัตว์

๔. กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ (legislation) ที่รัฐหรือองค์กรท้องถิ่นกำหนดขึ้นเพื่อบังคับใช้กับชุมชนในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย มีบทบาทสำคัญต่อทั้งปริมาณและองค์ประกอบของขยะมูลฝอย เช่น ไม่ให้ประชาชนทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งน้ำ ก็จะทำให้ขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้มีปริมาณมากขึ้น

๒.๑.๕ ผลกระทบจากขยะมูลฝอย

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมากขึ้นในชุมชนและไม่สามารถเก็บรวบรวมและนำไปกำจัดอย่างมีประสิทธิภาพได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ตามมามากมายดังต่อไปนี้

๑. ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ

๑.๑ ทำให้น้ำในแหล่งน้ำต่างๆ เกิดการเน่าเสียจากการย่อยสลายของขยะอินทรีย์ อันได้แก่ เศษอาหาร เศษหญ้าและใบไม้ ซากสัตว์และมูลสัตว์ต่างๆ เป็นต้น

๑.๒ ทำให้แม่น้ำลำคลองต่างๆ เป็นแหล่งสะสมของขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ เช่น ถุงพลาสติก โฟม เศษแก้ว และกระป๋องบรรจุอาหารและเครื่องดื่มต่างๆ เป็นต้น

๑.๓ ทำให้แหล่งน้ำกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคอันเนื่องมาจากการสะสมและการเน่าเสียของขยะมูลฝอยและอาจเกิดเป็นสาเหตุของการเกิดโรคระบาดทางน้ำได้

๑.๔ ทำให้แหล่งน้ำเกิดการสะสมของสารพิษที่ปะปนมากับขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายจากชุมชนหรือจากการเกษตร เช่น กระจ่างฉีดยากันยุง มด แมลงสาบ และกระจ่างบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

๑.๕ ทำให้แหล่งน้ำมีค่าสกปรกและสารเจือปนสูงจนไม่ปลอดภัยในการนำมาใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค

๑.๖ ทำให้ราษฎรระบายน้ำหรือท่อระบายน้ำในเขตชุมชนเมืองเกิดการอุดตันและเป็นสาเหตุของการเกิดน้ำท่วมได้ เนื่องจากมีเศษขยะไปขวางกั้นการไหลของน้ำ

๑.๗ ทำให้สภาพภูมิทัศน์ของแหล่งน้ำขาดความสวยงามและสร้างความเสียหายต่อธุรกิจการท่องเที่ยว

๒. ผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ

๒.๑ ทำให้เกิดควันเสียอันเนื่องมาจากการเผาขยะที่กองทิ้งไว้ในที่โล่ง หรือเกิดจากการเผาขยะที่เป็นวัสดุเหลือใช้ต่างๆ ทางอากาศ (Open burning)

๒.๒ ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนจากกองขยะที่ทิ้งไว้บนพื้นหรือสถานที่ฝังกลบขยะที่ไม่ได้มาตรฐานซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพของคนที่อยู่รอบๆ ในชุมชนใกล้เคียง

๒.๓ ทำให้เกิดก๊าซต่างๆ จากการเผาขยะซึ่งจะเป็นอันตรายต่อคนและสิ่งแวดล้อมหากขาดการจัดการที่เหมาะสม เช่น CO₂, CH₄ และ H₂S เป็นต้น

๒.๔ ทำให้เกิดขี้เถ้า (Ash) ที่เกิดจากเตาเผาในสถานที่กำจัดของเสียอันตราย ซึ่งขี้เถ้าที่ฟุ้งกระจายไปในอากาศอาจจะมีสารพิษจำพวกโลหะหนัก (Heavy metal) และไดออกซิน (Dioxin) เจือปนอยู่ด้วย

๒.๕ ฝุ่นละอองที่ฟุ้งกระจายจากกองขยะทำให้เกิดปัญหาต่อระบบทางเดินหายใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

๓. ผลกระทบต่อดิน

๓.๑ ทำให้พื้นที่ดินที่เป็นสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอยไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ได้ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร

๓.๒ ทำให้เกิดการปนเปื้อนของน้ำชะมูลฝอยลงสู่พื้นดิน ซึ่งอาจมีสารพิษต่างๆ จากกองขยะเจือปนไปด้วย หรืออาจทำให้สภาพความเป็นกรดด่างของดินเปลี่ยนแปลงไป

๓.๓ ขยะที่มีของเสียอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย ซากแบตเตอรี่ ซากหลอดฟลูออเรสเซนต์ ฯลฯ เมื่อนำไปฝังกลบในดินก็จะทำให้มีโลหะหนักในดินมากขึ้น ซึ่งเป็นผลเสียต่อระบบนิเวศในดิน

๔. ผลกระทบต่อคุณภาพน้ำใต้ดิน

๔.๑ เกิดการปนเปื้อนของน้ำชะมูลฝอยลงสู่ชั้นใต้ดิน ทำให้น้ำใต้ดินในบริเวณที่มีกองขยะหรือสถานที่ฝังกลบตั้งอยู่มีคุณภาพด้อยลงและเสี่ยงต่อการนำมาเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค

๔.๒ ขยะที่มีของเสียอันตรายปะปนอยู่ เช่น ถ่านไฟฉาย ซากแบตเตอรี่ ซากหลอดฟลูออเรสเซนต์ ฯลฯ อาจเป็นแหล่งของโลหะหนักที่ปนเปื้อนสู่ชั้นน้ำใต้ดินได้

สุกาญจน์ รัตนเลิศนุสรณ์ (๒๕๔๖) ยังได้ระบุถึงผลกระทบของขยะมูลฝอยที่มีต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

๑. ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ขยะมูลฝอยที่ขาดการจัดการที่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะหรือได้รับสารพิษที่มากับของเสียอันตรายหรือขยะมูลฝอยโดยตรง รวมถึงการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะนำโรค เนื่องจากขยะพวกอินทรีย์สารที่ทิ้งไว้เกิดการเน่าเปื่อยกลายเป็นแหล่งอาหารและที่หลบซ่อนของสัตว์ต่างๆ ที่เป็นพาหะนำโรคมารู้อคน

๒. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอยเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ มลพิษทางดิน และมลพิษทางอากาศ เนื่องจากขยะมูลฝอยที่ขาดการเก็บรวบรวมหรือไม่นำมากำจัดให้ถูกวิธี และปล่อยทิ้งค้างไว้ในพื้นที่ในชุมชน เมื่อมีฝนตกลงมาชะเอาความสกปรก เชื้อโรค และสารพิษจากขยะมูลฝอยไหลลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้แหล่งน้ำเกิดการเน่าเสียและส่งผลกระทบต่อสุขภาพดินจะทำให้เกิดสภาพความเป็นกรดในดินทำให้เกิดมลพิษได้ การปนเปื้อนของดินยังเกิดจากการนำขยะมูลฝอยไปฝังกลบหรือการนำไปทิ้งด้วย และถ้ามีการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้งก็จะทำให้เกิดควันและสารพิษ ทำให้คุณภาพอากาศเสีย ซึ่งมลพิษทางอากาศจากขยะมูลฝอยนั้น อาจเกิดขึ้นได้ทั้งมลสารที่มีอยู่ในขยะ และพวกก๊าซหรือไอระเหย ที่สำคัญคือกลิ่นเหม็นที่เกิดจากการเน่าเปื่อยและการสลายตัวของอินทรีย์สารเป็นส่วนใหญ่

๓. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยและไม่สามารถกำจัดได้ทันกลายเป็นขยะมูลฝอยตกค้างที่ต้องหาสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยมารองรับ ซึ่งต้องเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ ถ้าเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชุมชนมักมีราคาสูง และได้รับการต่อต้านจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ส่วนที่ดินที่ห่างไกลชุมชนออกไปก็ต้องเสี่ยงงบประมาณค่าขนส่ง ทำให้เกิดปัญหาด้านงบประมาณ อีกทั้งยังส่งผลเสียแก่สภาพแวดล้อม ทำให้บ้านเมืองขาดความสะอาดและความสวยงาม จนอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงในด้านการรักษาความสะอาดของประเทศชาติส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอีกด้วย

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ โดยเริ่มตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนกระทั่งถึงกระบวนการกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งได้แก่ การควบคุมการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวมคัดแยก แปรรูป การขนส่งและการขนถ่าย รวมถึงการกำจัดด้วยวิธีการที่ถูกหลักสุขาภิบาลและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ ซึ่งต้องเป็นการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของกฎระเบียบทางกฎหมายทางสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในทางสุขภาพอนามัยมนุษย์ ทัศนียภาพ และสิ่งแวดล้อม มีความเหมาะสมเชิงเศรษฐศาสตร์ การกำจัดขยะมูลฝอย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับของสังคม (พัฒนา, ๒๕๓๙)

ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพจึงต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายส่วน ที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการ ทั้งจากประชาชนที่มีหน้าที่ในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง และเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากที่พักของตนไว้ในสถานที่ที่หน่วยงานได้จัดเตรียมไว้ เพื่อลดภาระหน้าที่การเก็บของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำจัดให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ การจัดการขยะมูลฝอยมีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

พัชรี หอวิจิตร (๒๕๒๙ : ๑๓) ได้จำแนกระบบการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนทุกๆ ไป ออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

๑. การทิ้งขยะมูลฝอย เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ทิ้งเห็นว่าวัสดุต่างๆ ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกแล้วจึงทิ้งหรือรวบรวมไว้เพื่อกำจัดต่อไป การทิ้งขยะเป็นกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้ใช้วัสดุนั้นๆว่าจะยังใช้ประโยชน์จากวัสดุนั้นหรือไม่ ซึ่งกิจกรรมนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญของระบบการจัดการขยะมูลฝอย เพราะปริมาณของขยะมูลฝอยที่ต้องการกำจัดอันรวมหมายถึงค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยนั้น จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมกิจกรรมนั้น

๒. การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ในส่วนนี้มุ่งสนใจขยะมูลฝอยที่มาจากชุมชนมากกว่าแหล่งอื่นๆ เพราะขยะชุมชนมีส่วนประกอบหลากหลาย และเกิดขึ้นในแหล่งที่อยู่อาศัยของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตที่ผู้คนอยู่กันอย่างแออัด ไม่มีพื้นที่เพียงพอที่จะเก็บขยะที่เกิดขึ้นได้ และถึงจะมีพื้นที่เพียงพอจะเก็บ ก็ต้องมีการเก็บ ขนย้าย หรือกำจัดไปในเวลาอันสมควร มิฉะนั้นจะเกิดการเน่าเหม็นที่ไม่น่าดู และอาจมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ ดังนั้น ต้องมีการออกแบบถังขยะให้มีขนาดและรูปที่เหมาะสมในการดำเนินงาน จะเชื่อมโยงต่อส่วนอื่นๆ ของการจัดการขยะมูลฝอย

๓. การรวบรวม หมายถึง กิจกรรมตั้งแต่การขนถ่ายขยะมูลฝอยจากถังขยะไปจนถึงการขนขยะไปถ่ายไว้ที่จุดหมายปลายทาง การจัดระบบการรวบรวมขนส่งที่เหมาะสมสำหรับเมืองใหญ่จะมีความยุ่งยาก เช่น การเลือกชนิดของรถขยะ การจัดเส้นทางเดินรถ การพิจารณาความเหมาะสมในการจัดตั้งสถานีขนถ่ายมูลฝอย ฯลฯ

๔. การกำจัดขั้นสุดท้าย ที่นิยมมากที่สุดเพราะมีราคาต้นทุนในการดำเนินการน้อยที่สุด ได้แก่ วิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ วิธีนี้สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ ๑๐๐% และสามารถรองรับของเหลือจากการกำจัดด้วยวิธีอื่นได้ แต่วิธีนี้มีข้อเสีย คือ ใช้เนื้อที่ในการดำเนินการมาก อาจถูกต่อต้านจากประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับบริเวณหลุมฝังกลบ และถ้าดำเนินการไม่ดีอาจส่งผลกระทบต่อมลพิษทางดิน ทางน้ำ จากการรั่วซึมของน้ำชะขยะ และถ้ากลบทับด้วยดินไม่ดีอาจก่อให้เกิดปัญหาหากดินเหนียวและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์นาโรคได้

รเชศ ศรีสถิต (๒๕๕๓) และอาณัติ ต๊ะปิ่นตา (๒๕๕๓) ได้เสนอแนวคิดทางการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญหลายขั้นตอน ดังนี้

๑. การลดและการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด เป็นการดำเนินการกับขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดต่างๆ อันได้แก่ บ้านเรือน อาคารสำนักงาน สถานศึกษา ตลอดจนสถานที่สาธารณะทั่วไปเพื่อรอการเก็บขน การรวบรวมและนำไปกำจัดทำลาย ซึ่งการดำเนินการกับขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดนี้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยตรงของบุคคลหรือเจ้าของบ้านเรือนอาคารสถานที่ต่างๆ ที่จะต้องดำเนินการแก้ไขใน ๒ ลักษณะ คือ การลดขยะ ณ แหล่งกำเนิดและการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด

๑.๑ การลดขยะ ณ แหล่งกำเนิด ซึ่งดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น

๑.๑.๑ การปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่จะสร้างปัญหาขยะ (refuse) แนวทางนี้สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่

๑. หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ห่อหลายชั้น
๒. หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าชนิดใช้ครั้งเดียวหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานต่ำ
๓. ในการเลือกสินค้าต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน น้ำยาทำความสะอาด ผงซักฟอก ฯลฯ ให้เลือกซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากบรรจุภัณฑ์น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยน้ำหนักของผลิตภัณฑ์

๔. หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ซึ่งมีส่วนประกอบของขยะที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติก เป็นต้น

๑.๑.๒ การเลือกซื้อสินค้าที่สามารถส่งบรรจุภัณฑ์คืนแก่ผู้ผลิตได้ (return) แนวทางนี้สามารถดำเนินการได้ดังนี้

๑. เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตมีการเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภคของประชาชน

๒. เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีระบบมัดจำและคืนเงิน (deposit refund system) เช่น สินค้าประเภทขวดน้ำอัดลมหรือน้ำดื่มบรรจุขวด เป็นต้น

๓. เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือรีไซเคิลได้ หรือมีส่วนประกอบวัสดุรีไซเคิลต่างๆ

๑.๑.๓ การใช้ซ้ำ (reuse) หมายถึง การนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้งานแล้วกลับมาใช้งานอีก โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือรูปแบบใดๆ เช่น

๑. เลือกซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีการออกแบบมาให้ใช้ได้มากกว่าหนึ่งครั้ง เช่น แบตเตอรี่ชนิดเติมประจุไฟฟ้าใหม่ได้ (rechargeable battery) เป็นต้น

๒. เลือกซื้อสินค้าชนิดเติม (refill) เช่น ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาด เป็นต้น

๓. ซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ (repair) ให้สามารถใช้งานได้ต่อไปอีก หรือบำรุงรักษาให้มีอายุการใช้งานนานขึ้น

๔. นำบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้อื่นๆ กลับมาใช้ประโยชน์อีก เช่น การใช้ซ้ำถุงผ้า ถุงกระดาษ ถุงพลาสติก กล่องกระดาษ และขวดแก้วต่างๆ ฯลฯ

๕. ยืมหรือเช่า หรือใช้สิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยครั้งร่วมกัน เช่น เครื่องดูดฝุ่น อุปกรณ์ทำความสะอาดบ้านต่างๆ เป็นต้น

๑.๒ การคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด

เป็นขั้นตอนการดำเนินงานภายหลังจากที่มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นแล้วซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมเริ่มต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำขยะกลับมาใช้ที่มีศักยภาพในการนำมาใช้ใหม่ ไม่ถูกปนเปื้อนด้วยขยะอื่นๆ ที่มีความสกปรกหรือขยะเปียกต่างๆ จนทำให้คุณภาพของขยะที่จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ด้อยลงไป หรืออาจทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการล้างทำความสะอาดหรือทำการคัดแยกเพิ่มเติมก่อนที่จะส่งเข้าสู่โรงงานแปรรูปต่อไป ข้อดีอีกประการหนึ่งของการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดก็คือ เป็นการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดขั้นสุดท้ายยังสถานที่ฝังกลบขยะให้เหลือน้อยลง อันเป็นการส่งผลทางอ้อมต่ออายุการใช้งานของสถานที่ฝังกลบให้สามารถใช้งานได้ยาวนานมากกว่าเดิมและยังเป็นการประหยัดงบประมาณจำนวนมหาศาลของรัฐที่จะต้องลงทุนเพื่อกำจัดขยะอีกด้วย

๒. การเก็บรวบรวมและเก็บกัก เป็นการเก็บขนขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งไว้ในภาชนะรองรับขยะซึ่งวางไว้ตามสถานที่ต่างๆ อันได้แก่ บริเวณที่พักอาศัย สถาบันการศึกษา ตลาดสด ป้ายรถโดยสารประจำทางและสวนสาธารณะ ฯลฯ เพื่อนำมารวบรวมไว้ยังจุดพักขยะก่อน แล้วจึงทำการขนถ่ายใส่รถเก็บขยะ เพื่อที่จะได้ขนส่งต่อไปยังสถานที่ฝังกลบสำหรับขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก แต่หากเป็นขยะรีไซเคิลที่ได้มีการคัดแยกไว้ในภาชนะรองรับขยะตามที่กล่าวมาแล้ว ขยะเหล่านี้ก็จะถูกรวบรวมและส่งไปแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ต่อไป

อนึ่ง ขยะมูลฝอยเมื่อถูกเก็บรวบรวมจากภาชนะรองรับขยะที่อยู่ตามแหล่งกำเนิดต่างๆ แล้ว จะถูกขนถ่ายโดยรถเก็บขยะเพื่อนำไปกำจัดทำลายยังสถานที่ฝังกลบให้เร็วที่สุด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเน่าเหม็นของขยะรวมทั้งเพื่อให้มีขยะตกค้างยังสถานที่ต่างๆ ให้น้อยที่สุดด้วย ดังนั้น ขยะมูลฝอยเหล่านี้จึงไม่จำเป็นต้องมีการเก็บกัก (storage) ณ จุดใดจุดหนึ่งก่อนนำไปกำจัดหรือทำลาย ยกเว้นในส่วนของขยะอันตรายหรือของเสียอันตรายต่างๆ เท่านั้นที่จะต้องทำการเก็บกักให้มีจำนวนมากพอ ก่อนที่จะส่งไปกำจัดอย่างถูกวิธีและปลอดภัย สำหรับการเก็บรวบรวมขยะเป็นหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น หน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีการวางระบบและแบบแผนในการเก็บรวบรวมขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อมิให้มีขยะตกค้างอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ในปริมาณมากและนานเกินไป

๓. การขนส่ง เป็นการนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ภายในชุมชนขนถ่ายไปยังสถานที่ฝังกลบ ซึ่งตั้งห่างออกไปไกลจากชุมชนหรืออาจเป็นการขนถ่ายขยะไปสู่กระบวนการแปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีก ในการขนส่งขยะมูลฝอยไปยังสถานที่ฝังกลบนั้นจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมขยะภายในชุมชนเสร็จสิ้นแล้ว

๔. การแปรสภาพ เป็นวิธีการที่จะทำให้ขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากชุมชนอยู่ในสภาพที่เกิดความสะดวกต่อการเก็บขนไปกำจัดหรือทำลายหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการแปรสภาพขยะจะมีอยู่ด้วยกัน ๓ ประการ ดังนี้ คือ

๑) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบจัดการขยะโดยการอัดขยะให้เป็นก้อนหรือเป็นก้อนๆ ซึ่งจะช่วยลดพื้นที่การเก็บขนขยะและลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งไปยังสถานที่ฝังกลบให้น้อยลง นอกจากนี้การอัดขยะก่อนทำการฝังกลบจะช่วยให้สถานที่ฝังกลบมีอายุการใช้งานได้นานขึ้น กล่าวคือ ขยะที่อัดแน่นโดยการมัดเป็นก้อนหรือเป็นก้อนจะมีปริมาตรลดลงเมื่อเทียบกับขยะที่เป็นขยะธรรมดา ด้วยเหตุนี้เมื่อนำไปฝังกลบสามารถรองรับปริมาณขยะได้มากขึ้นและนานขึ้นนั่นเอง

๒) เพื่อนำวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ กล่าวคือ ในกระบวนการแปรสภาพจะมีการแยกส่วนประกอบหรือคัดแยกขยะออกเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ เหล็ก ฯลฯ ซึ่งขยะเหล่านี้สามารถนำไปส่งไปยังโรงงานแปรรูปเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตสินค้าใหม่ได้ ส่วนขยะที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้เมื่อถูกคัดแยกออกมาแล้วก็จะทำการขนส่งไปกำจัดหรือทำลายยังสถานที่ฝังกลบต่อไป

๓) เพื่อนำผลผลิตที่เกิดจากขบวนการแปรสภาพมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ตัวอย่างเช่น เมื่อทำการแปรสภาพขยะด้วยการย่อยสลายทางชีวภาพแล้วก็จะได้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยอินทรีย์มาใช้ในการเพาะปลูก หรือทำการย่อยสลายขยะทางชีวภาพเพื่อให้ได้ก๊าซมีเทนมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในด้านต่างๆ เช่น การหุงต้ม การปั่นกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

การแปรสภาพขยะมูลฝอยสามารถกระทำได้หลายวิธีด้วยกัน คือ การแปรสภาพด้วยการบด (grinding) การอัดให้แน่น (compaction) การแยกส่วนประกอบ (separation) และการย่อยสลายทางชีวภาพ (biodegradation)

๕. การกำจัดหรือทำลาย ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับแล้ว ในที่สุดขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกก็จะถูกขนส่งไปยังสถานที่ฝังกลบเพื่อนำไปกำจัดต่อไป อย่างไรก็ตาม การกำจัดขยะมูลฝอยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้มิได้มีการฝังกลบเพียงวิธีเดียว แต่ยังมีวิธีการอื่นๆ ที่สามารถกระทำได้โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งในเรื่องคุณสมบัติของตัวขยะเองว่าเป็นขยะอันตรายหรือไม่ รวมไปถึงข้อกำหนดในเรื่องของการจัดหาพื้นที่ก่อสร้างสถานที่ฝังกลบและงบประมาณที่จะใช้ในการบริหารจัดการด้วย ในปัจจุบันวิธีกำจัด

หรือทำลายขยะมีหลายวิธี ทั้งเป็นวิธีที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลหรือไม่ก็ตาม วิธีการเหล่านี้ประกอบไปด้วย การเทกองบนพื้น (open dumping) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (sanitary landfill) การฝังกลบโดยวิธีพิเศษ (secure landfill) และการเผาในเตาเผา (incineration) เป็นต้น

๒.๓ ตำบลไรโคก

ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑. สภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง (แสดงที่ตั้งและระยะห่างจากอำเภอบ้านลาด)

หมู่ ๑	ห่างจากอำเภอ	๑๗	กิโลเมตร	หมู่ ๒	ห่างจากอำเภอ	๑๗.๕	กิโลเมตร
หมู่ ๓	ห่างจากอำเภอ	๑๗.๗	กิโลเมตร	หมู่ ๔	ห่างจากอำเภอ	๑๗.๖	กิโลเมตร
หมู่ ๕	ห่างจากอำเภอ	๑๘	กิโลเมตร	หมู่ ๖	ห่างจากอำเภอ	๑๗.๓	กิโลเมตร

๑.๒ เนื้อที่ (แสดงเนื้อที่โดยประมาณเป็นตารางกิโลเมตรและไร่)

เนื้อที่ ๒๖.๑๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๖,๓๔๓.๗๕ ไร่

๑.๓ อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลห้วยท่าช้าง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเทศบาลตำบลหัวสะพาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลท่าตะคร้อ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

๑.๔ ภูมิประเทศ (แสดงภูมิประเทศของ อบต.)

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม

๑.๕ จำนวนหมู่บ้าน ๖ หมู่ (แสดงจำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขต อบต.)

หมู่ ๑ บ้านไรโคก

หมู่ ๒ บ้านกวย

หมู่ ๓ บ้านน่าน้ำพุ

หมู่ ๔ บ้านแหลมทอง

หมู่ ๕ บ้านไร่สนาม

หมู่ ๖ บ้านนากระแสน

หมายเหตุ จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มทั้งหมู่บ้าน ๖ หมู่

๑.๗ ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น ๙๕๑ครัวเรือนจำนวน ๓,๓๔๕ คน แยกเป็นชาย ๑,๖๕๗ คน หญิง ๑,๖๘๗ คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย ๑๒๗.๙๑ คน / ตารางกิโลเมตร

หมู่ที่	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	จำนวนประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
๑	บ้านไร่โคก	๑๒๙	๒๔๗	๒๖๙	๕๑๖
๒	บ้านกวย	๑๑๒	๑๙๙	๑๙๖	๓๙๕
๓	บ้านนาข้าว	๒๒๐	๓๖๙	๔๑๒	๗๘๑
๔	บ้านแหลมทอง	๑๙๓	๒๖๒	๓๑๙	๕๘๑
๕	บ้านไร่สนาม	๒๓๗	๔๕๕	๔๖๕	๙๒๐
๖	บ้านนากระแสน	๖๐	๑๒๕	๑๓๖	๒๖๑
รวม		๙๕๑	๑,๖๕๗	๑,๖๘๗	๓,๓๔๕

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ มกราคม ๒๕๖๑ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง อำเภอบ้านลาด

แผนที่สังเขบทำบลไร่โคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๒. สภาพทางเศรษฐกิจ

๒.๑ อาชีพ

ประชากรในตำบลไโรโคส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตรกรรม ประมาณร้อยละ ๘๕ โดยการปลูกข้าว พืชผักต่างๆ เลี้ยงสัตว์ ค้าขายและรับจ้าง

๒.๒ หน่วยธุรกิจในเขต อบต.

โรงสีข้าว	จำนวน	๓	แห่ง
ปั้มน้ำมัน	จำนวน	๑	แห่ง

๓. สภาพทางสังคม

๓.๑ การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา	๒	แห่ง (ขยายโอกาส ๑ แห่ง)
- โรงเรียนมัธยมศึกษา	-	แห่ง
- โรงเรียนอาชีวศึกษา	-	แห่ง
- โรงเรียน / สถาบันชั้นสูง	-	แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	๑	แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	๗	แห่ง

๓.๒ สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด	๑	แห่ง
- มัสยิด	-	แห่ง
- ศาลเจ้า	-	แห่ง
- โบสถ์	-	แห่ง

๓.๓ สาธารณสุข

- โรงพยาบาลของรัฐบาลขนาด	-	เตียง	-	แห่ง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	๑			แห่ง
- สถานพยาบาลเอกชน	-			แห่ง
- ร้านขายยาปัจจุบัน	-			แห่ง
- อัตราการมีและมีส้วมราดน้ำ	ร้อยละ			๑๐๐

๓.๔ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจ	-			แห่ง
- สถานีดับเพลิง	-			แห่ง
- ป้อมตำรวจชุมชนตำบล/อปพร.	๑			แห่ง

๔. การบริการพื้นฐาน

๔.๑ การคมนาคม

มีถนนเข้ามาในตำบล และมีถนนสายไโรโค - โพธิ์ลอย เป็นสายหลักสามารถติดต่อกันได้ตลอดตำบล (รพช. ๒๐๐๑)

๔.๒ การโทรคมนาคม

- ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข	-			แห่ง
- สถานีโทรคมนาคมอื่น ๆ	-			แห่ง

๔.๓ การไฟฟ้า

ไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้านทั้ง ๖ หมู่ โดยมีประชากรใช้ไฟฟ้าประมาณ ๙๙ เปอร์เซ็นต์

๔.๔ แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ , ลำห้วย	๓	แห่ง
- บึง , หนองและอื่น ๆ	๓	แห่ง

๔.๕ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย	๒	แห่ง
- บ่อน้ำตื้น	๑๗	แห่ง
- บ่อโยก	๘	แห่ง
- สระประปา	๘	แห่ง
- คลองชลประทาน	๔	สาย

ข้อมูลอื่นๆ

๕.๑ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ (แสดงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ใน อบต.)

ป่าสงวนแห่งชาติ (ป่ายางหัก-เขาปู่) พื้นที่รับผิดชอบ ๔,๗๖๐ ไร่

๕.๒ มวลชนจัดตั้ง

กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน	จำนวน ๓ กลุ่ม	ประมาณ	๕๐๐	คน
กลุ่มสายตรวจประจำหมู่บ้าน		ประมาณ	๑๘	คน
กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา		ประมาณ	๒๐๐	คน
กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน		จำนวน	๒๕	คน

ศักยภาพในตำบล

จำนวนบุคลากร

- ฝ่ายการเมือง จำนวน ๑๖ คน ประกอบด้วย

๑) ผู้บริหารท้องถิ่น ๔ คน

๒) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๒ คน

- ฝ่ายประจำ จำนวน ๓๖ คน

ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	๑	คน
ตำแหน่งในสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	๕	คน
ตำแหน่งในกองคลัง	๕	คน
ตำแหน่งในกองช่าง	๒	คน
ตำแหน่งในกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	๒	คน
ตำแหน่งพนักงานจ้างภารกิจ	๑๓	คน
ตำแหน่งพนักงานจ้างทั่วไป	๖	คน
ตำแหน่งครู	๒	คน

ข้อมูลสถานการณ์การคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก

ข้อมูลรายรับ

รายได้	ประจำปีงบประมาณ		ประมาณการ
	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง	๙๖๙,๑๙๓.๖๓	๑,๒๙๘,๐๐๐.๐๐	๑,๓๐๐,๐๐๐.๐๐
๒. รายได้ที่ส่วนราชการต่าง ๆ จัดเก็บให้	๑๔,๕๗๐,๓๓๔.๕๐	๑๓,๗๐๒,๐๐๐.๐๐	๑๓,๗๐๐,๐๐๐.๐๐
๓. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล	๙,๔๐๙,๗๔๗.๐๐	๑๒,๐๐๐,๐๐๐.๐๐	๑๒,๕๐๐,๐๐๐.๐๐
รวมรายได้ทั้งสิ้น	๒๔,๙๕๘,๒๗๕.๑๓	๒๗,๐๐๐,๐๐๐.๐๐	๒๗,๕๐๐,๐๐๐.๐๐

ข้อมูลรายจ่าย

รายจ่าย	ประจำปีงบประมาณ		ประมาณการ
	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑. งบกลาง	๕,๒๓๔,๓๐๑.๐๐	๕,๖๙๗,๓๐๐.๐๐	๕,๘๒๖,๔๐๐.๐๐
๒. งบบุคลากร	๗,๔๗๐,๕๖๐.๐๐	๘,๔๑๔,๕๓๐.๐๐	๙,๐๖๖,๖๓๕.๐๐
๓. งบดำเนินการ	๕,๖๖๙,๐๒๒.๔๓	๕,๙๙๒,๒๗๐.๐๐	๕,๙๒๒,๙๒๕.๐๐
๔. งบรายจ่ายอื่น	๓,๙๔๗,๙๗๒.๓๔	๖,๐๐๓,๙๐๐.๐๐	๕,๘๐๔,๐๔๐.๐๐
๕. งบลงทุน	๒๐,๐๐๐.๐๐	๒๕,๐๐๐.๐๐	๒๕,๐๐๐.๐๐
๖. งบเงินอุดหนุน	๗๔๘,๐๐๐.๐๐	๘๕๗,๐๐๐.๐๐	๘๖๕,๐๐๐.๐๐
รวมรายจ่ายทั้งสิ้น	๒๓,๐๘๙,๘๕๕.๗๗	๒๖,๙๙๐,๐๐๐.๐๐	๒๗,๕๐๐,๐๐๐.๐๐

๒.๔ นโยบายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก

๑. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน

องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก มุ่งมั่นที่จะยกระดับด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการค้า การลงทุนและการเกษตร และส่งเสริมให้ได้มาตรฐานและตอบสนองความต้องการของประชาชน อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความสะอาด ความปลอดภัย โดยมีแนวทาง ดังนี้

๑.๑ ขยายเขตไฟฟ้า ตามสภาพพื้นที่ให้ครอบคลุมและทั่วถึงทั้งตำบล

๑.๒ การติดตั้งระบบเสียงตามสายในเขตพื้นที่ตำบลไรโคกให้ครอบคลุมและทั่วถึง

๑.๓ การสร้างและบำรุงรักษาทางบก และทางเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน โดยจะปรับปรุงให้เป็นถนนที่ได้มาตรฐาน ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดปี เช่น ดำเนินการปรับปรุงถนนที่ได้รับการถ่ายโอนจากหน่วยงานต่างๆ และถนนที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านหรือมีลักษณะที่เป็นเครือข่ายหลักในการเชื่อมโยงกับแผนงานโครงการให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนลาดยาง หรือถนนลูกรังบดอัดปรับเกรดให้มีสภาพดีขึ้น สามารถอำนวยความสะดวกในการสัญจรไปมา การขนส่งสินค้าให้มีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นการกระจายความเจริญไปยังทุกที่

๑.๔ การสร้างและบำรุงรักษาแหล่งน้ำ และชลประทาน โดยเพิ่มแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคหรือเพื่อใช้ในการเกษตรให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึง

๑.๕ ปรับปรุงมาตรฐานการผลิตน้ำประปา และระบบผลิตน้ำประปาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ประชาชนได้มีน้ำประปาใช้ในการอุปโภค-บริโภค ตลอดจนทบทวนอัตราค่าน้ำประปา ตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคกว่าด้วยการบริหารกิจการประปาขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก

๑.๖ ติดตั้งคอมพิวเตอร์สาธารณะริมถนนในเขตพื้นที่ตำบลไรโคกให้ครอบคลุมและทั่วถึง

๒. นโยบายด้านเศรษฐกิจ

องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก จะส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้มีกระบวนการสร้างรายได้ลดรายจ่ายให้กับประชาชนทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามศักยภาพของชุมชนในระดับฐานรากของตำบลโดยมีแนวทาง ดังนี้

๒.๑ สนับสนุนส่งเสริมการลงทุนและพาณิชย์กรรม โดยสร้างระบบเศรษฐกิจที่ดี มั่นคง ส่งเสริมการค้า จัดให้มีศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การลงทุนอุตสาหกรรมในครัวเรือน หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม

๒.๒ สนับสนุนส่งเสริมการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน เกษตรทางเลือกและเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกร พัฒนาระบบท่อส่งน้ำสำหรับการเกษตร การทำนา

๒.๓ ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงาน และเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใน ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ให้แต่ละครอบครัวมีความพอเพียงต่อการบริโภค

ขั้นตอนที่ ๒ เน้นเศรษฐกิจหรือธุรกิจชุมชน

ขั้นตอนที่ ๓ เชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน และการส่งเสริมด้านการตลาดเน้นด้านการส่งออก

และนำเข้า

๒.๔ ส่งเสริมให้ประชาชนได้นำภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

๒.๕ จัดตั้งและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ตำบล (OTOP)

๒.๖ ส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

๒.๗ ส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มเด็กและเยาวชน

๒.๘ ส่งเสริมการรวมกลุ่ม/การพัฒนาเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๙ ส่งเสริมมุ่งเน้นการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อยกระดับความรู้ฝีมือและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มการผลิตและจำหน่าย

๓. นโยบายด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตำบลไรโคกมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ข้าพเจ้าจึงมีนโยบายที่สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ เพื่อเพิ่มและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก ดังนี้

๓.๑ ปรับปรุงซ่อมแซมเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ให้มีความสะดวกและปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการปลูกไม้ดอกไม้ประดับและสร้างพื้นที่สีเขียว

๓.๒ สนับสนุนการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ นำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น

๓.๓ จัดให้มีระบบข้อมูลด้านการท่องเที่ยวครอบคลุมทั้งตำบล และพื้นที่ที่ต่อเนื่องพร้อมจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

๓.๔ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

๓.๕ ส่งเสริม/สนับสนุนการจัดกิจกรรมของกลุ่มโฮมสเตย์ (บ้านพักรับรอง)

๓.๖ ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๔. นโยบายด้านส่งเสริมด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม นันทนาการ และสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลไร่โคก สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิตและมีปัญหาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ โดยยึดหลักการศึกษ สร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน ดังนี้

๔.๑ ขยายศักยภาพในแผนงานโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อการพัฒนาพร้อมยกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวตำบลไร่โคกให้ดีขึ้น ในด้านการสังคม สงเคราะห์ให้แก่เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสซึ่งต้องเน้นย้ำเป็นอย่างยิ่ง

๔.๒ การส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรมให้เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของตำบลไร่โคก เช่น งานประเพณีลอยกระทง งานประเพณีสงกรานต์ การถวายสลากภัต ประเพณีไทยทรงดำ และโครงการทำบุญลานตากข้าว ฯลฯ เป็นต้น

๔.๓ สนับสนุนนโยบายรัฐบาล ในการป้องกัน ปราบปรามและบำบัดยาเสพติด รวมทั้งจัดให้มีสนามกีฬา ที่ได้มาตรฐานและมีการจัดการแข่งขันกีฬาในระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

๔.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรม ศิลปวัตถุ และโบราณสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งรายได้ของประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาอบรมและเรียนรู้ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้จะส่งเสริมสนับสนุนและอนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีแบบยั่งยืน

๔.๕ สนับสนุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและด้อยโอกาส และประชาชนทั่วไป

๔.๖ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาให้แก่โรงเรียนในเขตพื้นที่

๔.๗ สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลไร่โคกมีความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ รวมทั้งสามารถปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้

๔.๘ ฝ้าระวัง ติดตาม สังเกตการณ์ และแก้ไขปัญหาโรคระบาดที่อาจจะเกิดขึ้นในตำบล ไร่โคก

๔.๙ ส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลไร่โคก มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายในเขตตำบลไร่โคก โดยจัดทำสวนสุขภาพ จัดหาเครื่องออกกำลังกาย พร้อมเครื่องเล่นเด็ก

๔.๑๐ ส่งเสริมให้มีสนามกีฬาในร่มและกลางแจ้ง และสนับสนุนกลุ่มและชมรมกีฬาชนิด ต่าง ๆ

๔.๑๑ พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย เด็กๆ ในศูนย์มีสุขภาพะที่ดี ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง ๔ ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

- ๔.๑๒ พัฒนา/ปรับปรุงระบบสาธารณสุขปโภค ระบบสาธารณสุข ให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น
- ๔.๑๓ ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนากระบวนการทางการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบตาม อัยาศัย และดำเนินงานเรื่องการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยอายุ ๓ - ๕ ปี ให้ได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน และ พัฒนาระบบการดูแลสุขภาพ
- ๔.๑๔ ส่งเสริมสนับสนุนอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลและเข้าถึง เครื่องมือต่าง ๆ ในการเรียนรู้
- ๔.๑๕ ส่งเสริมสนับสนุนการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๔.๑๖ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการแข่งขันกีฬาทั้งภายในและภายนอกเพื่อส่งเสริมและ พัฒนาให้เยาวชน ประชาชนได้รับโอกาสในการเล่นกีฬาอย่างถูกวิธีและการออกกำลังกายอย่างทั่วถึง
- ๔.๑๗ รมรงค์ส่งเสริมกระบวนการสร้างคุณธรรม จริยธรรม การสร้างวินัย และจิตสาธารณะ ของคนในชุมชน
- ๔.๑๘ พัฒนาองค์ความรู้สู่ชุมชน สร้างชุมชนตำบลไรโคกให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา
- ๔.๑๙ ส่งเสริมการจัดทำแผนแม่บทชุมชน และแผนปฏิบัติการชุมชน การรวมกลุ่มของ สังคม องค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคม
- ๔.๒๐ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งจัดสวัสดิการ ที่จำเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- ๔.๒๑ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสังคมที่สอดคล้องกับทิศทางของการสร้างสุขภาวะ แบบองค์รวมและสร้างสังคมอยู่ดีมีสุข
- ๔.๒๒ ส่งเสริมสนับสนุนโครงการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มอายุ ให้สวัสดิการ แก่คนชรา ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส
- ๔.๒๓ ส่งเสริมการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยและการจัดการสุขภาวะภาคประชาชน โดยผ่านกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน
- ๔.๒๔ ส่งเสริมสนับสนุนการควบคุมป้องกันการเผยแพร่ระบาดของโรคติดต่อต่าง ๆ
- ๔.๒๕ ส่งเสริมดูแลสุขภาพแม่และลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เพื่อให้ทารกมีการพัฒนาการทาง สมองและมีการเจริญเติบโตทางร่างกาย
- ๔.๒๖ ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมเครือข่ายบริการ สาธารณสุข อปพร. อสม. มูลนิธิและองค์กรเอกชนในการช่วยเหลือการกู้ภัยฉุกเฉินผู้ป่วยได้อย่างทันท่วงที

๕. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก มีนโยบายในการฟื้นฟูสภาพและการป้องกันการเสื่อมโทรม หรือสูญสิ้นไปของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๕.๑ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการรณรงค์ให้ประชาชนชาวตำบล ไรโคกเห็นคุณค่าและมีจิตสำนึก จัดสร้างระบบศูนย์รวมใจการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล ดูแลรักษาและ พัฒนาแหล่งธรรมชาติ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นให้ดียิ่งขึ้น

๕.๒ สนับสนุนรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่า และมีจิตสำนึกรับและหวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๓ ส่งเสริม สนับสนุนการปรับปรุงภูมิทัศน์ และสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรธรรมชาติ ให้คงสภาพที่สวยงาม

๕.๔ บริการและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ โดยส่งเสริมให้มีการปลูกป่าชุมชน และการบริหารจัดการป่าชุมชน สร้างความสำคัญของป่าชุมชนให้แก่ประชาชน

๕.๕ ส่งเสริม สนับสนุนโครงการถนนสวย สำนักงานอำเภอ และอาคารสาธารณประโยชน์ ตลอดจนโครงการหน้าบ้านหน้ามอง

๕.๖ ส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสงวนที่ดินเป็นพื้นที่สีเขียวสำหรับ เป็นพื้นที่สร้างความสดชื่น และส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน

๕.๗ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการขยะแบบการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และ ปลายทาง อันนำไปสู่การจัดการขยะฐานศูนย์และการพัฒนาแนวทางรูปแบบ ๓R ดังนี้

Reduce คือ การลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง

Reuse คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ซ้ำ

Recycle คือ การนำหรือเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่

๖. นโยบายด้านการเมืองการบริหาร

องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก จะส่งเสริมให้คนดีเข้ามาปกครองบ้านเมือง และบริหาร โดยหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ดังนั้นจึงมีแนวนโยบาย ดังนี้

๖.๑ ส่งเสริมสนับสนุนการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในทุกๆ ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนประชาคมองค์กรประชาชน โดยการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และร่วม รับผลประโยชน์ เพื่อประชาชนชาวตำบลไรโคก” ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนปกป้องสถาบันชาติ ศาสนาและ พระมหากษัตริย์

๖.๒ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ทุกแห่ง ในกรณี ที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนอันจะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อราษฎรในเขตตำบลไรโคก

๖.๓ เพิ่มประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการ เพื่อเป็นการสร้างภาพพจน์ สถาบันองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก ให้ประชาชนยอมรับและให้ความเชื่อถือ

๖.๔ ปรับเปลี่ยนกระบวนการ หรือวิธีการทำงาน เช่น งานบริหารงานบุคคลโดยวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๖.๕ เน้นการบริหารราชการแบบเปิด โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารกิจการบ้านเมืองมากขึ้น โดยให้ประชาชนเสนอแนะ และแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติงานและ ตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

๖.๖ สร้างแรงจูงใจและเพิ่มขวัญกำลังใจให้ข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลไรโคก ที่ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท เสียสละ ผลการปฏิบัติงานดีเด่น และเป็นที่ยอมรับ

๖.๗ มุ่งเน้นพัฒนาฝึกอบรมให้แก่ผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน พนักงานส่วนตำบล ตลอดจนพนักงานจ้าง ได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และมีประสบการณ์ใน การทำงานเพิ่มแนวคิดในการพัฒนาตำบลไรโคกเพิ่มมากยิ่งขึ้น

๖.๘ บริหารการคลังอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนโดยเฉพาะการรักษาวินัยทางการคลัง โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

๖.๙ ซ่อมแซม ต่อเติม ปรับปรุง อาคารสำนักงานที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก รวมทั้งปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในเขต อบต.ไรโคก และพัฒนา/ปรับปรุงอาคารร้านค้าชุมชน (หอประชุม อบต.) ให้ได้มาตรฐานระดับตำบล เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการประชุม การรับรองแขกบ้านแขกเมือง และการจัดกิจกรรมต่างๆ ของตำบล

๖.๑๐ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของพนักงานและเจ้าหน้าที่

๖.๑๑ พัฒนา/ปรับปรุง ระบบกระจายข่าวของตำบล ให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมและทั่วถึงทั้งตำบล เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์

๖.๑๒ ส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และความรู้ความสามารถในการป้องกันสาธารณภัย

๖.๑๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้เกิดความรัก ความสามัคคีช่วยกันพัฒนาตำบล

๖.๑๔ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เอกสารข่าว วารสารเผยแพร่กิจกรรมให้ประชาชนได้รับทราบ

๖.๑๕ พัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคกให้เป็นองค์กรธรรมาภิบาลที่มีหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและเป็นหน่วยงานบริการสังคมที่ดีมีมาตรฐาน ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับให้แก่สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงาน พร้อมทั้งสร้างเสริมกระบวนการพัฒนาระบบการบริการสาธารณะที่ดีมีมาตรฐาน เพื่อรองรับการบริการแต่ละด้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

๖.๑๖ ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมทางการบริหารและการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยการพัฒนาระบบกลไกการทำงานในระบบสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของชุมชนและภาคประชาคม

๖.๑๗ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ติดตาม ตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

๖.๑๘ ประสานเพื่อก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายการทำงานทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอบ้านลาดและพื้นที่อื่น ๆ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน

๒.๕ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปาริชาติ ทองบัวรุ่ง (๒๕๔๖) ได้ทำการศึกษา “การจัดการขยะของที่พักโรงแรมในแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษาหมู่บ้านร่มฟ้าไทย ตำบลดับเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย” พบว่า ในฤดูท่องเที่ยวแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวจำนวน ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ คนขึ้นไปเที่ยวบนอุทยานภูชี้ฟ้า โดยที่พักแรมและร้านอาหารมีอัตราการเกิดขยะเฉลี่ย ๐.๖, ๐.๔ กก./คน/วัน ตามลำดับและตลอดทั้งปีจะมีปริมาณขยะถึง ๗,๕๓๗.๒๑ กก.โดย

๑) เป็นขยะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ได้ร้อยละ ๔๔.๗ คิดเป็น ๓,๓๓๗.๓๖ กก./ปี

๒) เป็นเศษอาหารร้อยละ ๓๙.๕๓ คิดเป็น ๒,๙๗๙.๒๒ กก./ปี

๓) เป็นเศษไม้ ใบไม้ต่างๆ ร้อยละ ๒.๒๒ คิดเป็น ๑,๖๗๐.๔๐ กก./ปี

๔) เป็นขยะอื่นๆ ที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ ร้อยละ ๑๓.๕๑ คิดเป็น ๑,๐๑๙.๖๒ กก./ปี

รายงานของธนาคารโลก (๑๙๙๔) เรื่อง “Solid Waste Management at Community Level” ระบุว่าปริมาณขยะในเขตเทศบาล ขึ้นอยู่กับความเป็นเมืองอุตสาหกรรมและระดับของรายได้เทศบาล โดยขยะในเทศบาลหรือเขตเมืองจะประกอบด้วยวัสดุต่างๆ หลากหลายทั้ง กระดาษ พลาสติก เศษผ้า โลหะ แก้ว และ

อินทรีย์วัตถุต่างๆ ซึ่งเกิดจากครัวเรือน ร้านค้า ตลาดและจะมีความแตกต่างกันไปตามฤดูกาล สถานที่ วิถีชีวิต ของชุมชน อาหารการกิน คุณภาพชีวิตของประชาชน กิจกรรมการค้าขาย ทั้งนี้ ขยะที่เกิดจากวัสดุภัณฑ์ที่ห่อ สิ่งของกินของใช้ต่างๆ ซึ่งมีแนวโน้มจะเพิ่มปริมาณสูงขึ้นในชุมชนที่พัฒนาแล้ว ซึ่งขยะดังกล่าวจะมีประมาณ ๓๐% ในประเทศสหรัฐอเมริกา

Thaniya Kaosol (๒๐๐๙) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Sustainable Solutions for Municipal Solid Waste Management in Thailand” รายงานว่า ปริมาณขยะในเขตเทศบาลของไทยซึ่งเป็นประเทศกำลัง พัฒนา มีอัตราการขยะอยู่ระหว่าง ๐.๓-๑.๔๔ กก./คน/วัน ซึ่งปริมาณขยะในเขตเทศบาลนั้นจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับภาคภูมิศาสตร์ ฤดูกาล รายได้ ขนาดของครัวเรือน รูปแบบการดำรงชีวิตรูปแบบของสินค้าที่บริโภค ทัศนในการดำรงชีพและกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ซึ่งอัตราส่วนของขยะในเขตเทศบาลนั้นเป็นขยะอินทรีย์ ๔๘% กระดาษต่างๆ ๑๕% พลาสติก ๑๔% แก้ว ๕% โลหะต่างๆ ๔% และอื่นๆ ๑๔% โดยขยะในเขตเมือง และชานเมืองจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความแตกต่างของรายได้ วิถีชีวิตและจำนวนประชากร

Jagdish C.Kuniyal, Arun P.Jain and Ardhendu S. Shannigrahi (๒๐๐๓) ได้ทำการศึกษา “Solid Waste Management in Indian Himalayan Tourists Treks : a case study in and around Valley of Flowers and Hemkund Sahib” พบว่า ขยะที่เกิดจากนักท่องเที่ยววันนั้น ๙๖.๓% เป็นขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือรีไซเคิลได้ ซึ่งประกอบไปด้วย ขวดน้ำดื่ม ๖๘% พลาสติก ๒๖% และโลหะ ๒% ซึ่งการปฐมนิเทศหรือให้คำแนะนำต่อนักท่องเที่ยวก่อนเข้าสถานที่ท่องเที่ยววันนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการ บริหารจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

ปราณี (๒๕๔๖) ได้ทำการศึกษาชนิด ปริมาณขยะ และพฤติกรรมทิ้งของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า ชนิดของขยะที่นักท่องเที่ยวมีมากที่สุด คือ เศษอาหาร รองลงมา คือ ขวดแก้ว/เศษแก้ว และถุงพลาสติก สำหรับปริมาณขยะในพื้นที่เกิดขึ้นมากที่สุดใน วันหยุดนักขัตฤกษ์ของฤดูฝน ๒,๑๐๓.๑๓ กก./วัน และพื้นที่ใช้ประโยชน์ช่วงกลางคืน พื้นที่ทางเดินเท้าของฤดู หนาวมีขยะมากที่สุด ๑,๔๑๕ กก./วัน และมีอัตราการเกิดขยะสูงสุดในพื้นที่ใช้ประโยชน์กลางคืน สำหรับ ผู้ประกอบการทำการแยกชนิดเฉพาะฤดูฝน ชนิดขยะที่มีมากที่สุด คือ เศษอาหาร รองลงมา คือ ขวดแก้ว/เศษ แก้ว และถุงพลาสติก/เศษพลาสติก

บัณฑิต อุษัยวัฒน์ (๒๕๓๖) ศึกษาการคัดแยกมูลฝอยก่อนกำจัดครั้งสุดท้ายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ณ โรงงานกำจัดมูลฝอยอ่อนนุช พบว่า การคัดแยกมูลฝอยก่อนกำจัดครั้งสุดท้าย เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาการกำจัดครั้งสุดท้ายและลดปัญหามลภาวะด้านมูลฝอยให้เบาบางลง แต่การ คัดแยกประเภทมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดของมูลฝอยนั้น หรือการคัดแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง

วิภาเพ็ญ เจริญสกุล (๒๕๓๖) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ชั้นกลาง ของกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ชั้นกลางของกรุงเทพมหานคร มีการ จัดการ มูลฝอยแบบแยกประเภท คือ มูลฝอยแห้งและมูลฝอยเปียกสูงถึงร้อยละ ๓๙.๕ ของทั้งหมด และร้อยละ ๗๘ ของกลุ่มตัวอย่างจะมีการแยกประเภทขยะออกจากมูลฝอยอื่นๆ เพื่อไว้จำหน่ายและนำกลับมาใช้ อีก

รัฐกานต์ สุขสว่าง (๒๕๓๗) ศึกษาความคิดเห็นของนายกเทศมนตรี และปลัดเทศบาลต่อการจัดการ ขยะมูลฝอยในเขตเทศบาล พบว่า การรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกและลดปริมาณมูลฝอยนั้น ในความคิดเห็น ของนายกเทศมนตรีและปลัดเทศบาลมีการปฏิบัติการน้อย ส่วนการแนะนำประชาชนให้ทิ้งมูลฝอยในภาชนะที่ เตรียมไว้มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

สมชาย สหนิบุตร (๒๕๓๗) ได้ศึกษาทดลองใช้ระบบถังขยะ ๒ ใบ เพื่อแยกประเภทมูลฝอยจากบ้านเรือน พบว่า ครีวเรือนตัวอย่างที่ได้รับสื่อโฆษณา เอกสารเย็บเล่ม และครีวเรือนตัวอย่างที่ได้รับสื่อภาพโฆษณา เอกสารเย็บเล่มและถังมูลฝอย มีการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบมูลฝอยลดลง ทำให้สามารถสรุปได้ว่า สื่อที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทิ้งมูลฝอยของครีวเรือนได้

ธนพร พนาคุปต์ (๒๕๓๘) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการมูลฝอยในครีวเรือนของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี พบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยและกำจัดมูลฝอยถูกต้องมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้อายุ ที่อยู่อาศัย และระดับการศึกษายังมีผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยและการกำจัดมูลฝอย โดยผู้ที่มีอายุน้อย ผู้ที่อาศัยในบ้านเดี่ยวและระดับการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมการคัดแยกและการกำจัดที่ถูกต้องมากกว่า ส่วนอาชีพที่มีพฤติกรรมการคัดแยกและกำจัดมูลฝอยถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ อาชีพค้าขาย

นवलพรรณ ปิติธรรม (๒๕๓๘) ได้ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการจัดการมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ระหว่างกรณีที่มีการคัดแยกกับกรณีที่ไม่มีการคัดแยก พบว่า หมู่บ้านที่มีการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งมีปริมาณมูลฝอยตกค้างน้อยกว่าหมู่บ้านที่ไม่มีการคัดแยก และผลเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเก็บขนและทำลายมูลฝอยเฉลี่ยต่อกิโลกรัม โดยใช้หลักต้นทุนและประสิทธิภาพระหว่างหมู่บ้านที่คัดแยกกับไม่คัดแยก พบว่าหมู่บ้านที่มีการคัดแยกมูลฝอยก่อนนำทิ้งมีค่าใช้จ่ายในการเก็บขนและทำลายมูลฝอยเฉลี่ยต่อกิโลกรัมน้อยกว่า

ปวี จำปาทอง (๒๕๓๘) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการแยกทิ้งมูลฝอยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการแยกทิ้งมูลฝอยไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะเห็นบุคคลอื่นหรือเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครไม่แยกทิ้งมูลฝอย รวมทั้งการทิ้งมูลฝอยในถังรองรับผิดประเภท ทำให้การนำถังรองรับมูลฝอยแยกประเภทมาใช้ไม่เกิดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าอุปนิสัยในการซื้อสินค้าและการรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการแยกมูลฝอย

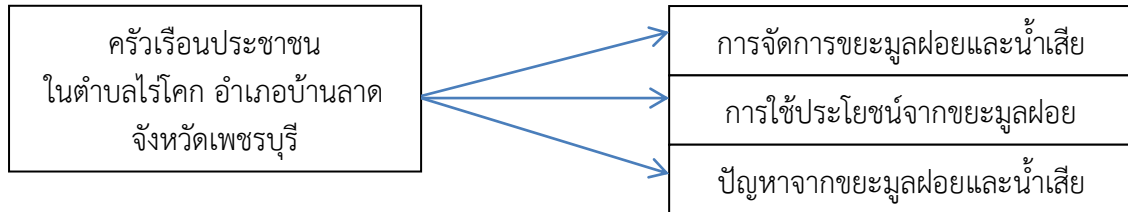
เทวัญ พัฒนาพงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๐) ศึกษาการแยกมูลฝอย และการจัดการมูลฝอยที่แยกแล้วในแหล่งกำเนิดต่างๆ ของเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนยังไม่ได้ความร่วมมือในการแยกมูลฝอย ทั้งนี้เพราะมูลฝอยในถังรองรับแบบแยกประเภทมูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้งไม่มีความแตกต่างกัน และจากการประเมินความเป็นไปได้ในการแยกมูลฝอยและรูปแบบการแยกมูลฝอยที่เหมาะสม พบว่า โรงเรียนควรมีการแยกมูลฝอย ออกเป็น ๓ ประเภท คือ กระดาษ แก้ว พลาสติก โลหะ และมูลฝอยทั่วไป ส่วนตลาดและชุมชนควรแยกขยะมูลฝอยออกเป็น ๒ ประเภท คือ มูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้ง

พัทธพร พรหมทอง (๒๕๔๐) ศึกษาศักยภาพของการคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ พบว่า องค์ประกอบของมูลฝอยในเขตเทศบาลนครราชสีมา ประกอบด้วยสารอินทรีย์ร้อยละ ๔๔ พลาสติกร้อยละ ๒๑ กระดาษร้อยละ ๒๐ แก้วร้อยละ ๖ โลหะร้อยละ ๒.๖ และยังมีวัสดุที่สามารถคัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกร้อยละ ๒๗.๓ ประกอบด้วยกระดาษ แก้ว โลหะ อลูมิเนียม และพลาสติก โดยมีปริมาณมูลฝอยทั้งสิ้นวันละ ๒๔๘ ตัน เทศบาลกำจัดได้วันละ ๑๕๐ ตัน และมีการคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์วันละ ๓๖ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕ ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด ส่วนการศึกษาระบบคัดแยกที่สถานที่กำจัดเลือกวิธีการแยกวัสดุแบบง่าย ปริมาณวัสดุที่คัดแยกเพื่อนำกลับไปได้ใช้ประโยชน์ได้รวม ๒๙๔,๙๕๐ ตัน คิดเป็นการประหยัดพลังงานเท่ากับน้ำมันดิบ ๕๙๖,๙๐๐ บาเรล

อัครี เอกโทษุน (๒๕๔๐) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการทิ้งมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี พบว่า ประชาชนที่มีอายุและเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการทิ้งมูลฝอยที่ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายจากมูลฝอยที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อพฤติกรรมการทิ้งมูลฝอย ส่วนเรื่องอาชีพและความรู้เรื่องกฎระเบียบทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการทิ้งมูลฝอย

จากการศึกษาเอกสาร แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาประมวลและกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

บทที่ ๓ วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพื้นฐาน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคกที่ผู้บริหารมีนโยบายให้ครัวเรือนบริหารจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนด้วยจิตสำนึกของตนเอง สร้างความตระหนักในการรักษาความสะอาดในแต่ละครัวเรือนเอง เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

๓.๑ การศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษาเชิงปริมาณนี้เป็นวิธีการหลักที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียในครัวเรือน การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยของครัวเรือน รวมทั้งศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

๓.๑.๑ ประชากร

ประชากรเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยครัวเรือนประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีทั้งหมด ๙๕๑ ครัวเรือน จาก ๖ หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ ๑ บ้านไรโคก หมู่ที่ ๒ บ้านกวย หมู่ที่ ๓ บ้านน่าน้ำพุ หมู่ที่ ๔ บ้านแหลมทอง หมู่ที่ ๕ บ้านไร่สนาม และหมู่ที่ ๖ บ้านนากระแสน

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ครัวเรือนประชาชน ตำบลไรโคก ซึ่งผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนของประชากร ตามแนวทางของ เครซซี่และมอร์แกน (๑๙๗๐, อ้างถึงใน สุจิตรา บณยรัตพันธุ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์, ๒๕๓๔ : ๑๗๖-๑๗๗) ดังนี้

$$n = \frac{\chi^2 Np(1-p)}{e^2(N-1) + \chi^2 p(1-p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($\chi^2 = 3.841$)

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p = 0.5)

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{3.841 (951)(0.5)(1-0.5)}{0.05^2(951-1)+3.841(0.5)(1-0.5)}$$

$$n = \frac{3.841 \times 237.75}{2.3750+0.9602}$$

$$n = \frac{913.1977}{3.3352}$$

$$n = 273.8059 \approx 274$$

* ขนาดกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่น้อยที่สุดในการเป็นตัวแทนประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ๒๗๓.๘๐๕๙ ครัวเรือน

ในการศึกษาจริงผู้วิจัยทำการศึกษาครัวเรือนทั้งหมด จำนวน ๒๕๕ ครัวเรือน ซึ่งน้อยกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่คำนวณได้ ๑๙ ครัวเรือน

๓.๑.๓ การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างครัวเรือนจาก ๖ หมู่บ้าน ครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการลงสำรวจเก็บข้อมูลจากครัวเรือนแต่ละหลังตามจำนวนที่กำหนด

๓.๑.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการสร้างและหาคคุณภาพแบบสอบถามดังนี้

๓.๑.๔.๑ ศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก (๒๕๕๖-๒๕๖๐) เอกสาร ตำราและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียในครัวเรือน เป็นต้น

๓.๑.๔.๒ ยกร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดผสมทั้งข้อความที่กำหนดตัวเลือกให้ตอบ แสดงความคิดเห็นและคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด ๖ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและครัวเรือน

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนในแต่ละวัน

ตอนที่ ๓ ข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือน

ตอนที่ ๔ ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือน

ตอนที่ ๕ ปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือน

๓.๑.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างครัวเรือน ซึ่งให้หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามครัวเรือนละ ๑ ฉบับ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไรโคก พร้อมทั้งประสานงานกับสำนักงานทะเบียนอำเภอบ้านลาดเพื่อขอข้อมูลสถิติประชากร และประสานกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั้ง ๖ หมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจาก

ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ครัวเรือนมาทำการศึกษาคืบถ้วนตามจำนวนที่กำหนด

๓.๑.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ทั้งนี้สถิติที่ใช้ในการประมวลผล ประกอบด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของแบบสอบถามปลายเปิดนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

๓.๒ การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนสมาชิกในครัวเรือน รวมทั้งการสังเกตสภาพจริงในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ อธิบายเสริมการศึกษาเชิงปริมาณให้มีความละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น มีวิธีการศึกษาที่สำคัญดังนี้

๓.๒.๑ กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตสภาพจริงของครัวเรือน ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง หรือตัวแทนสมาชิกในครัวเรือนจากทุกหมู่บ้าน

๓.๒.๒ การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างครัวเรือนเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตสภาพการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนสมาชิกในครัวเรือน ที่อยู่บ้านในวันที่ไปสัมภาษณ์และยินดีให้ข้อมูลพาไปสังเกตสภาพจริงในการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือน

๓.๒.๓ เครื่องมือการศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ใช้การสัมภาษณ์และกล้องบันทึกภาพเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สำหรับแบบสัมภาษณ์มีแนวทางการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๓.๒.๓.๑ กำหนดประเด็นคำถามหลักเพื่อการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือน การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยและสภาพปัญหาขยะและน้ำเสียที่พบของครัวเรือน

๓.๒.๓.๒ การหาคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยใช้วิธีการ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนต่างๆ

๓.๒.๓.๓ นำคำถามไปทดลองสัมภาษณ์ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนในตำบล หนองปรุง จำนวน ๕ ครัวเรือน และนำมาปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสม ชัดเจน เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

๓.๒.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก หัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านละ ๒ ครัวเรือน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

๑) ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลและสังเกตสภาพจริงการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนด้วยตนเอง

๒) นัดหมายหัวหน้าครัวเรือนล่วงหน้าและเลือกเวลาที่เหมาะสม ที่หัวหน้าครัวเรือนสะดวก และพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์โดยนัดหมายที่บ้านของหัวหน้าครัวเรือนนั้น

๓) เตรียมผู้ช่วยนักวิจัยทำหน้าที่จดบันทึกและบันทึกภาพ

๔) การดำเนินงานสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยแนะนำตนเองและผู้ช่วยนักวิจัยพร้อมสร้างบรรยากาศให้มีความรู้สึกเป็นกันเองและบอกวัตถุประสงค์ในการมาสัมภาษณ์ พร้อมทั้งให้คำมั่นว่าจะเก็บข้อมูลที่ได้เป็นความลับ รวมทั้งขออนุญาตจดบันทึกข้อมูลและบันทึกภาพ จากนั้นได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามที่เตรียมไว้ เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ได้กล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูล

๓.๒.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content validity) โดยนำข้อมูลจากการบันทึกขณะสัมภาษณ์ (Field notes) มาวิเคราะห์ โดยการจัดกลุ่มข้อมูลเชื่อมโยงแนวคิดหาความหมายและหาข้อสรุปและนำไปอธิบายเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้มีความละเอียดลึกซึ้งชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

การศึกษากฎบัตรกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนตำบลไรโคกนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษากฎบัตรกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียในครัวเรือน การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนและสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๔.๑ คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามจากครัวเรือน

ผู้ตอบแบบสอบถามของครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุโดยเฉลี่ย ๕๗.๗๓ ปี ร้อยละ ๗๖.๐๘ มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา รองลงมา มีระดับระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๑๐.๕๙ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๖.๒๗ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๔.๗๑ ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า ร้อยละ ๑.๙๖ และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๐.๓๙ ตามลำดับ ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ทำสวนมากที่สุด ร้อยละ ๔๒.๓๕ รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างและพ่อบ้าน/แม่บ้าน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ ๑๘.๔๓, ๙.๔๑, ๓.๙๒ และ ๒.๓๕) ตามลำดับ และไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ ๕.๑๐ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลไรโคก มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๙๗.๖๔ รองลงมา มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลไรโคก ๖-๑๐ ปี และไม่เกิน ๕ ปี (ร้อยละ ๑.๑๘) ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ ๔๘.๖๓ รองลงมา เป็นสมาชิกครัวเรือน (สามี/ภรรยา/บุตร) ร้อยละ ๔๕.๘๘ และผู้อาศัย (ญาติ) ร้อยละ ๕.๔๙ ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตั้งครัวเรือนอยู่ในตำบลไรโคกนับถึงปัจจุบัน โดยเฉลี่ย ๔๘.๗๖ ปี มีจำนวนบุคคลรวมทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนโดยเฉลี่ย ๕ คน ครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เสียค่าไฟฟ้าเดือนละประมาณ ๕๔๒.๑๖ บาท และเสียค่าน้ำประปาเดือนละประมาณ ๑๗๒.๖๔ บาท และโดยปกติครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่วันละ ๒ ครั้ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตั้งครัวเรือนอยู่ในหมู่ที่ ๓ ร้อยละ ๒๕.๑๐ รองลงมาตั้งครัวเรือนอยู่ในหมู่ที่ ๒ ,หมู่ที่ ๕ ,หมู่ที่ ๑ ,หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๖ (ร้อยละ ๒๐, ๑๖.๔๗, ๑๔.๕๑ และ ๙.๔๑) ตามลำดับ

การจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ ๑ คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๘๗	๓๔.๑๒
หญิง	๑๖๘	๖๕.๘๘
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐
อายุ (ปี)		
ค่าต่ำสุด	๑๓	
ค่าสูงสุด	๙๒	
ค่าเฉลี่ย	๕๗.๗๓	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๗.๗๑	
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	๑๙๔	๗๖.๐๘
มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๖	๖.๒๗
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๒๗	๑๐.๕๙
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๕	๑.๙๖
ปริญญาตรี	๑๒	๔.๗๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๑	๐.๓๙
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐
อาชีพหลัก		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๐	๓.๙๒
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๒๔	๙.๔๑
รับจ้าง	๔๗	๑๘.๔๓
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	๔๗	๑๘.๔๓
เกษตรกร/ทำสวน	๑๐๘	๔๒.๓๕
นักเรียน/นักศึกษา	๖	๒.๓๖
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	๑๓	๕.๑๐
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลไรโคก		
ไม่เกิน ๕ ปี	๓	๑.๑๘
๖-๑๐ ปี	๓	๑.๑๘
มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป	๒๔๙	๙๗.๖๔
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม		
หัวหน้าครัวเรือน	๑๒๔	๔๘.๖๓
สมาชิกครัวเรือน (สามี/ภรรยา/บุตร)	๑๑๗	๔๕.๘๘
ผู้อาศัย (ญาติ)	๑๔	๕.๔๙
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐
จำนวนปีที่ครัวเรือนอาศัยอยู่ในตำบลไรโคก โดยเฉลี่ย	๔๘.๗๖	
จำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน โดยเฉลี่ย	๕	
ค่าไฟฟ้าของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	๕๔๒.๑๖	
ค่าน้ำประปาของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	๑๗๒.๖๔	
การประกอบอาหารต่อวัน โดยเฉลี่ย (ครั้ง)	๑.๗๔	
ที่ตั้งของครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม		
หมู่ที่ ๑	๓๗	๑๔.๕๑
หมู่ที่ ๒	๕๑	๒๐.๐๐
หมู่ที่ ๓	๖๔	๒๕.๑๐
หมู่ที่ ๔	๓๗	๑๔.๕๑
หมู่ที่ ๕	๔๒	๑๖.๔๗
หมู่ที่ ๖	๒๔	๙.๔๑
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐

๔.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะของครัวเรือน

จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพขยะมูลฝอยและน้ำเสียของครัวเรือนในแต่ละวัน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ในแต่ละวันครัวเรือนมีขยะทุกชนิดรวมกันโดยเฉลี่ย ๒.๓๕๑๔ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน โดยขยะแต่ละประเภทที่พบในครัวเรือนนั้น มีดังนี้

ขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ที่สำคัญพบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้

๑) เศษอาหาร/เศษข้าว/เศษขนม ค่าเฉลี่ย ๐.๘๕๕๘ กิโลกรัม/ครัวเรือน

๒) เศษพืชผัก/ผลไม้ ค่าเฉลี่ย ๐.๑๒๗๕ กิโลกรัม/ครัวเรือน

๓) เศษใบไม้/ใบตองห่ออาหาร ค่าเฉลี่ย ๐.๐๗๐๗ กิโลกรัม/ครัวเรือน

๔) อินทรีย์วัตถุอื่นๆ ที่สามารถย่อยสลายเนาเปื่อยง่าย ค่าเฉลี่ย ๐.๐๒๒๗ กิโลกรัม/ครัวเรือน

๕) ซากสัตว์/เนื้อ/หมู/ปลา/กุ้ง/กระดองปู/ก้างปลา/เปลือกไข่ ฯลฯ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๑๑๔ กิโลกรัม/

ครัวเรือน

ขยะแห่งที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือขยะรีไซเคิล หรือขายได้ที่เกิดขึ้นในแต่ละครัวเรือน ที่สำคัญที่พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้

- ๑) ขวดพลาสติก/ภาชนะพลาสติก/ของเล่นพลาสติก ค่าเฉลี่ย ๐.๕๕๐๓ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน
- ๒) กล่องกระดาษ/ลังกระดาษ ค่าเฉลี่ย ๐.๓๖๗๑ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน
- ๓) ขวดแก้ว/ภาชนะแก้ว/ หรือเครื่องดื่มขวดแก้วสีต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๒๔๓๒ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน
- ๔) หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/รูปภาพ/เอกสารต่างๆ/กระดาษต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๗ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

วัน

- ๕) กล่องนม/กล่องบรรจุภัณฑ์ผลไม้ต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๔๗๕ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน
- ๖) กระจกเปียร์/กระจกนม/กระจกใสเครื่องดื่มชนิดต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๔๔๕ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

วัน

๗) เศษโลหะต่างๆ เศษเหล็ก อลูมิเนียม สังกะสี ทองแดง ทองเหลือง ดีบุก สวต ตะปู ฯลฯ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๑๕๙ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๘) ขยะอันตราย ขยะติดเชื้อ กระจกสเปร์ย หลอดไฟฟ้า ฯลฯ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๐๕๕ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

ขยะแห่งที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือย่อยสลายยากไม่คุ้มค่ากับการรีไซเคิล ที่เกิดขึ้นในแต่ละครัวเรือนที่สำคัญที่พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้

๑) ถุงพลาสติกใส่อาหาร/ถุงก๊อบแก๊บ/ซองบะหมี่สำเร็จรูป/พลาสติกห่อหุ้มอาหารประเภทต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๒๖๕๘ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๒) กล่องโฟม พอยล์ บรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร ค่าเฉลี่ย ๐.๐๔๐๘ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๓) เศษเซรามิก/เศษกระเบื้อง ค่าเฉลี่ย ๐.๐๓๓๘ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๔) โลหะกระป๋องเหล็กเคลือบดีบุก เช่น กระจกบรรจุอาหารบางชนิด (ปลากระป๋อง, ผักกระป๋อง) ค่าเฉลี่ย ๐.๐๑๙๒ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๕) กระจกชำระ/กระจกเคลือบมัน/กระจกเปื้อนสิ่งสกปรก ค่าเฉลี่ย ๐.๐๑๑๐ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๖) ไม้เสียบอาหารชนิดต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๐๖๓ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

ขยะพิษ หรือขยะที่มีสารพิษหากทิ้งไม่ระวังจะเป็นอันตรายต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นในแต่ละครัวเรือนที่สำคัญที่พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้

๑) เครื่องสำอาง น้ำยาล้างเล็บ น้ำยาย้อมผม น้ำยากัดสีผม ค่าเฉลี่ย ๐.๑๘๓๙ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๒) สารฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี ค่าเฉลี่ย ๐.๑๑๙๑ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๓) กระจกสเปร์ยฉีดผม สเปร์ยฆ่าแมลง สเปร์ยทำความสะอาดต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๓๔๙ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๔) น้ำยาทำความสะอาดเครื่องสุขภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๒๒๗ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๕) หลอดไฟ หลอดฟลูออเรสเซนต์ (หลอดนีออน) ค่าเฉลี่ย ๐.๐๑๑๕ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๖) ยาต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว ค่าเฉลี่ย ๐.๐๑๐๖ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๗) น้ำมันเครื่อง น้ำมันเบรก น้ำมันหล่อลื่นต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๐๙๘ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

๘) น้ำยาขัดเงาไม้ ขัดเงาโลหะ แล็กเกอร์ ทินเนอร์ ชะแล็ก กาว สีทาบ้าน ค่าเฉลี่ย ๐.๐๐๕๑ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

- ๙) แบตเตอรี่ชนิดต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว ค่าเฉลี่ย ๐.๐๐๔๗ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน
 ๑๐) บรรจุภัณฑ์สารเคมี สารพิษต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๐๓๓ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน
 ขยะอื่นๆ ที่สำคัญที่พบในครัวเรือนมากที่สุด ตามลำดับดังนี้
 ๑) เศษวัสดุก่อสร้างอื่นๆ ค่าเฉลี่ย ๐.๐๑๓๓ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน
 ๒) เศษผ้า ค่าเฉลี่ย ๐.๐๑๒๔ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน

ตารางที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะของครัวเรือน

ชนิดและปริมาณขยะ	จำนวน	ร้อยละ
ปริมาณขยะทุกชนิดรวมกัน		
ค่าต่ำสุด	๐.๒๐	
ค่าสูงสุด	๗.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑.๒๕๗๕	
ขยะเปียก		
เศษอาหาร/เศษข้าว/เศษขนม	๐.๘๕๕๘	๗๘.๖๕
เศษพืชผัก/ผลไม้	๐.๑๒๗๕	๑๑.๗๒
เศษใบไม้/ใบตองห่ออาหาร	๐.๐๗๐๗	๖.๕๐
ซากสัตว์/เนื้อ/หมู/ปลา/กุ้ง/กระดองปู/ก้างปลา/เปลือกไข่	๐.๐๑๑๔	๑.๐๔
อินทรีย์วัตถุอื่นๆ ที่สามารถย่อยสลายเนาเป็อย่งง่าย	๐.๐๒๒๗	๒.๐๙
ปริมาณเศษอาหาร/เศษข้าว/เศษขนม		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๕.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๖๔๗๕	
ปริมาณเศษพืชผัก/ผลไม้		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๕.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๔๕๕๒	
ปริมาณเศษใบไม้/ใบตองห่ออาหาร		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๔.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๓๕๓๓	
ปริมาณซากสัตว์/เนื้อ/หมู/ปลา/กุ้ง/กระดองปู/ก้างปลา/เปลือกไข่		
ค่าต่ำสุด	๐.๓๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๘๒๗	

ตารางที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะของครัวเรือน (ต่อ)

ชนิดและปริมาณขยะ	จำนวน	ร้อยละ
ปริมาณอินทรีย์วัตถุอื่นๆ ที่สามารถย่อยสลายเน่าเปื่อยง่าย		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๖๑๘	
ขยะแห่งที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ รีไซเคิล หรือขายได้		
กล่องกระดาษ/ลังกระดาษ	๐.๓๖๗๑	๒๗.๓๙
หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/รูปภาพ/เอกสารต่างๆ กระดาษต่างๆ	๐.๐๗๐๐	๕.๒๒
ขวดแก้ว/ภาชนะแก้ว หรือเครื่องดื่มขวดแก้วสีต่างๆ	๐.๒๔๓๒	๑๘.๑๔
กล่องนม/กล่องบรรจุน้ำผลไม้ต่างๆ	๐.๐๔๗๕	๓.๕๔
ขวดพลาสติก/ภาชนะพลาสติก/ของเล่นพลาสติก	๐.๕๕๐๓	๔๑.๐๕
กระป๋องเบียร์/กระป๋องนม/กระป๋องใส่เครื่องดื่มชนิดต่างๆ	๐.๐๔๔๕	๓.๓๒
เศษโลหะต่างๆ เศษเหล็ก อลูมิเนียม สังกะสี ทองแดง ฯลฯ	๐.๐๑๕๙	๑.๑๕
ยาง/แผ่นยาง	๐.๐๐๒๐	๐.๑๕
ปริมาณกล่องกระดาษ/ลังกระดาษ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑๐.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๗๘๕๔	
ปริมาณหนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/รูปภาพ/เอกสารต่างๆ กระดาษต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๒๓๙๐	
ปริมาณขวดแก้ว/ภาชนะแก้ว หรือเครื่องดื่มขวดแก้วสีต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๕.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๕๑๒๘	
ปริมาณกล่องนม/กล่องบรรจุน้ำผลไม้ต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๗๒๕	
ปริมาณขวดพลาสติก/ภาชนะพลาสติก/ของเล่นพลาสติก		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๕.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๖๒๒๗	

ตารางที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะของครัวเรือน (ต่อ)

ชนิดและปริมาณขยะ	จำนวน	ร้อยละ
กระป๋องเปียร์/กระป๋องนม/กระป๋องใส่เครื่องดื่มชนิดต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๙๘๕	
เศษโลหะต่างๆ เศษเหล็ก อลูมิเนียม สังกะสี ทองแดง ฯลฯ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๙๗๖	
ยาง/แผ่นยาง		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๐.๕๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๓๑๓	
ปริมาณขยะอิเล็กทรอนิกส์/คอมพิวเตอร์/โทรศัพท์	๐.๐๑	
ปริมาณขยะอันตราย ขยะติดเชื้อ ระเบิดสเปรย์ หลอดไฟฟ้า ฯลฯ	๐.๐๐๕๕	
ขยะแห้ง ที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือย่อยสลายยาก		
ไม้ค้ำค้ำกับการรีไซเคิล		
กล่องโฟม พอยล์ บรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร	๐.๐๔๐๘	๑๐.๘๓
ถุงพลาสติกใส่อาหาร/ถุงก๊อบแก๊บ/ซองขนมสำเร็จรูป/ พลาสติกห่อหุ้มอาหารประเภทต่างๆ	๐.๒๖๕๘	๗๐.๕๒
กระดาดชำระ/กระดาดเคลือบมัน/กระดาดเปื้อนสิ่งสกปรก	๐.๐๑๑๐	๒.๙๒
โลหะกระป๋องเหล็กเคลือบดีบุก เช่น กระป๋องบรรจุอาหาร	๐.๐๑๙๒	๕.๐๙
บางชนิด (ปลากระป๋อง, ผักกระป๋อง)		
เศษเซรามิก/เศษกระเบื้อง	๐.๐๓๓๘	๘.๙๗
ไม้เสียบอาหารชนิดต่างๆ	๐.๐๐๖๓	๑.๖๗
ปริมาณกล่องโฟม พอยล์ บรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๖๑๖	
ปริมาณกระดาดชำระ/กระดาดเคลือบมัน/กระดาดเปื้อนสิ่งสกปรก		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๐.๕๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๖๕๕	

ตารางที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะของครัวเรือน (ต่อ)

ชนิดและปริมาณขยะ	จำนวน	ร้อยละ
ปริมาณถุงพลาสติกใส่อาหาร/ถุงก๊อบแก๊บ/ซองบะหมี่สำเร็จรูป/ พลาสติกห่อหุ้มอาหารประเภทต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๕๒๙๙	
ปริมาณโลหะกระป๋องเหล็กเคลือบดีบุก เช่น กระป๋องบรรจุอาหาร บางชนิด (ปลากระป๋อง, ผักกระป๋อง)		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๔๓๘	
ปริมาณเศษเซรามิก/เศษกระเบื้อง		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๗๗๑	
ปริมาณไม้เสียบอาหารชนิดต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๐.๕๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๔๒๑	
ขยะพิษหรือขยะที่มีสารพิษ หากทิ้งไม่ระมัดระวังจะเป็นอันตรายต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม		
หลอดไฟ หลอดฟลูออเรสเซนต์ (หลอดนีออน)	๐.๐๑๑๕	๒.๘๔
กระป๋องสเปรย์ฉีดผม สเปรย์ฆ่าแมลง สเปรย์ทำความสะอาด สะอาดต่างๆ	๐.๐๓๔๙	๘.๖๐
แบตเตอรี่ชนิดต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว	๐.๐๐๔๗	๑.๑๖
ยาต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว	๐.๐๑๐๖	๒.๖๑
เครื่องสำอาง น้ำยาล้างเล็บ น้ำยาย้อมผม น้ำยากัดสีผม	๐.๑๘๓๙	๕.๕๓๔
น้ำยาขัดเงาไม้ ขัดเงาโลหะ แล็กเกอร์ ทินเนอร์ ชะแล็ก กาว สีทาบ้าน	๐.๐๐๕๑	๑.๒๖
น้ำยาทำความสะอาดเครื่องสุขภัณฑ์	๐.๐๒๒๗	๕.๖๐
สารฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี	๐.๑๑๙๑	๒๙.๓๖
น้ำมันเครื่อง น้ำมันเบรก น้ำมันหล่อลื่นต่างๆ	๐.๐๐๙๘	๒.๕๒
บรรจุภัณฑ์สารเคมี สารพิษต่างๆ	๐.๐๐๓๓	๐.๘๑

ตารางที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะของครัวเรือน (ต่อ)

ชนิดและปริมาณขยะ	จำนวน	ร้อยละ
ปริมาณหลอดไฟ หลอดฟลูออเรสเซนต์ (หลอดนีออน)		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๘๓๖	
ปริมาณกระป๋องสเปรย์ฉีดผม สเปรย์ยาฆ่าแมลง สเปรย์ทำความสะอาด		
สะอาดต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๒๑๑๓	
ปริมาณแบตเตอรี่ชนิดต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๖๓๘	
ปริมาณยาต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๘๓๓	
ปริมาณเครื่องสำอาง น้ำยาล้างเล็บ น้ำยาย้อมผม น้ำยากัดสีผม		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๓๗๗๐	
ปริมาณน้ำยาขัดเงาไม้ ขัดเงาโลหะ แล็กเกอร์ ทินเนอร์ ชะแล็ก กาว		
สีทาบ้าน		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๐.๕๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๔๒๗	
ปริมาณน้ำยาทำความสะอาดเครื่องสุขภัณฑ์		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๒๑๒	
ปริมาณสารฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๓๕๕๐	

ตารางที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับขยะของครัวเรือน (ต่อ)

ชนิดและปริมาณขยะ	จำนวน	ร้อยละ
ปริมาณน้ำมันเครื่อง น้ำมันเบรก น้ำมันหล่อลื่นต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๒๙๐	
ปริมาณบรรจุภัณฑ์สารเคมี สารพิษต่างๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๐.๖๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๐๓๙๖	
ขยะอื่นๆ		
เศษผ้า	๐.๐๑๒๔	๔๘.๒๕
เศษวัสดุก่อสร้างอื่นๆ	๐.๐๑๓๓	๕๑.๗๕
ปริมาณเศษผ้า		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๓๒๗	
ปริมาณเศษวัสดุก่อสร้างอื่นๆ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๒.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๐.๑๔๐๘	

๔.๓ ข้อมูลน้ำเสีย/น้ำทิ้งของครัวเรือน

จากการศึกษากิจกรรมที่ทำให้เกิดน้ำเสียหรือน้ำทิ้งของครัวเรือน พบว่า ในแต่ละวันครัวเรือน มีกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้เกิดน้ำเสีย/น้ำทิ้งมากที่สุดตามลำดับ ดังนี้

- ๑) การซักล้างทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องใช้ ค่าเฉลี่ย ๓๖.๑๕๘๘ ลิตร/ครัวเรือน/วัน
- ๒) การอาบน้ำ ค่าเฉลี่ย ๓๔.๗๘๐๔ ลิตร/ครัวเรือน/วัน
- ๓) การล้างถ้วยชาม ค่าเฉลี่ย ๑๑.๔๓๕๓ ลิตร/ครัวเรือน/วัน
- ๔) การหุงต้ม/ประกอบอาหารประจำวัน ค่าเฉลี่ย ๗.๖๕๑๐ ลิตร/ครัวเรือน/วัน
- ๕) การรดน้ำต้นไม้ ค่าเฉลี่ย ๕.๘๘๘๐ ลิตร/ครัวเรือน/วัน
- ๖) การล้างห้องน้ำ/ห้องส้วม ค่าเฉลี่ย ๓.๗๓๙๒ ลิตร/ครัวเรือน/วัน

ตารางที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับน้ำเสีย/น้ำทิ้งของครัวเรือน

กิจกรรมที่ทำให้เกิดน้ำเสีย/น้ำทิ้งจากครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
การหุงต้ม/ประกอบอาหารประจำวัน	๗.๖๕๑๐	๗.๖๘
การซักล้างทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องใช้	๓๖.๑๕๘๘	๓๖.๒๘
การอาบน้ำ	๓๔.๗๘๐๔	๓๔.๙๐
การล้างถ้วยชาม	๑๑.๔๓๕๓	๑๑.๔๗
การล้างห้องน้ำ/ห้องส้วม	๓.๗๓๙๒	๓.๗๕
การรดน้ำต้นไม้	๕.๘๙๘๐	๕.๙๒
ปริมาณน้ำใช้เพื่อการหุงต้ม/ประกอบอาหารประจำวัน		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑,๐๐๐.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๖๒.๕๗๖๔	
ปริมาณน้ำใช้เพื่อการซักล้างทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องใช้		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๔๐๐.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๕๑.๙๓๕๐	
ปริมาณน้ำใช้เพื่อการอาบน้ำ		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑๒๕.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๓๙.๔๑๘๕	
ปริมาณน้ำใช้เพื่อการล้างถ้วยชาม		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑๒๕.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๗.๕๒๑๕	
ปริมาณน้ำใช้เพื่อการล้างห้องน้ำ/ห้องส้วม		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๕๐.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๙.๔๓๙๒	
ปริมาณน้ำใช้เพื่อการรดน้ำต้นไม้		
ค่าต่ำสุด	๐.๑๐	
ค่าสูงสุด	๑๒๐.๐๐	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	๑๗.๑๐๐๔	

๔.๔ ข้อมูลการจัดการขยะของครัวเรือน

จากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะของครัวเรือนประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๘๑.๕๗ ได้ดำเนินการลดปริมาณขยะในครัวเรือนของตนเอง ซึ่งวิธีการลดปริมาณขยะของครัวเรือนประชาชน ที่พบมากที่สุดตามลำดับ ดังนี้

- ๑) ใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก/ถุงก๊อบแก๊บ ร้อยละ ๓๙.๘๐
- ๒) นำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด เสียหาย มาซ่อมแซมใช้ใหม่ ร้อยละ ๑๖.๖๒
- ๓) เลือกใช้สินค้าชนิดเติมใหม่ (refill) ร้อยละ ๑๒.๘๕
- ๔) นำวัสดุมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำหลายๆ ครั้ง ก่อนจะทิ้ง ร้อยละ ๗.๕๖
- ๕) เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ร้อยละ ๕.๒๙
- ๖) เลือกซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากใช้บรรจุภัณฑ์น้อยกว่า ร้อยละ ๔.๕๓
- ๗) เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ ร้อยละ ๓.๐๒
- ๘) หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ห่อหลายชั้น ร้อยละ ๒.๗๗
- ๙) เลือกซื้อสินค้าที่มีระบบมัดจำและคืนเงินเมื่อนำบรรจุภัณฑ์มาคืน ร้อยละ ๒.๗๗
- ๑๐) เลือกซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตมีการเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภค ร้อยละ ๑.๗๖
- ๑๑) นำขยะมาแปรรูปๆ เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ร้อยละ ๑.๐๑
- ๑๒) หลีกเลี่ยงการใช้สินค้าที่มีอายุการใช้งานต่ำ ร้อยละ ๑.๐๑
- ๑๓) ใช้สิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยร่วมกัน ร้อยละ ๐.๗๖
- ๑๔) เลือกซื้อสินค้าที่มีการออกแบบให้ใช้ได้มากกว่า ๑ ครั้ง ร้อยละ ๐.๒๕

ตารางที่ ๔ ข้อมูลการลดขยะของครัวเรือน

กิจกรรมที่ลดขยะ	จำนวน	ร้อยละ
การดำเนินการลดปริมาณขยะในครัวเรือน		
ดำเนินการ	๒๐๘	๘๑.๕๗
ไม่ได้ดำเนินการ	๔๗	๑๘.๔๓
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐
วิธีการดำเนินการลดปริมาณขยะในครัวเรือน		
ใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก/ถุงก๊อบแก๊บ	๑๕๘	๓๙.๘๐
เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด	๒๑	๕.๒๙
วัสดุมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำหลายๆ ครั้ง	๓๐	๗.๕๖
นำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด เสียหาย มาซ่อมแซมใช้ใหม่	๖๖	๑๖.๖๒
นำขยะมาแปรรูปๆ เพื่อ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่	๔	๑.๐๑
หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ห่อหลายชั้น	๑๑	๒.๗๗
หลีกเลี่ยงการใช้สินค้าที่มีอายุการใช้งานต่ำ	๔	๑.๐๑
เลือกซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากใช้บรรจุภัณฑ์น้อยกว่า	๑๘	๔.๕๓

ตารางที่ ๔ ข้อมูลการลดขยะของครัวเรือน (ต่อ)

กิจกรรมที่ลดขยะ	จำนวน	ร้อยละ
เลือกซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตมีการเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภค	๗	๑.๗๖
เลือกซื้อสินค้าที่มีระบบมัดจำและคืนเงินเมื่อนำบรรจุภัณฑ์มาคืน	๑๑	๒.๗๗
เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้	๑๒	๓.๐๒
เลือกซื้อสินค้าที่มีการออกแบบให้ใช้ได้มากกว่า ๑ ครั้ง	๑	๐.๒๕
เลือกใช้สินค้าชนิดเติมใหม่ (refill)	๕๑	๑๒.๘๕
ใช้สิ่งของ หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้อยู่ร่วมกัน	๓	๐.๗๖

ในด้านการจัดการขยะของครัวเรือน จากข้อมูลพบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๘๙.๗๔ มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน และครัวเรือนร้อยละ ๘๔ มีการแยกภาชนะรองรับขยะเปียก/ขยะแห้ง และวิธีการกำจัดขยะของแต่ละครัว พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๘๕.๘๗ นำขยะไปกำจัดด้วยวิธีการเผาไฟ รองลงมานำขยะไปกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบ ร้อยละ ๘.๗๐ นำไปทำลาย ณ เตเผาขยะประจำหมู่บ้าน ๓.๙๘ นำไปกองทิ้งไว้ตามธรรมชาติให้ย่อยสลายเอง ร้อยละ ๑.๐๙ ทั้งนี้พบว่ามีครัวเรือนร้อยละ ๐.๓๖ นำขยะไปกำจัดด้วยการทิ้งลงแม่น้ำ/ลำคลอง

ตารางที่ ๕ การจัดการขยะของครัวเรือน

กิจกรรมการจัดการขยะ	จำนวน	ร้อยละ
ภาชนะเก็บรวบรวมขยะของครัวเรือน		
มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน	๑๔๐	๘๙.๗๔
ไม่มีถังขยะ แต่มีสถานที่หรือบริเวณที่ทิ้งขยะประจำบ้านที่ชัดเจน	๑๖	๑๐.๒๖
วิธีการเก็บรวบรวมขยะของครัวเรือน		
แยกขยะเปียก/ขยะแห้งในแต่ละภาชนะรองรับ	๑๒๖	๘๔.๐๐
ไม่แยกประเภทของขยะ/ทิ้งรวมๆ กันในภาชนะเดียวกัน	๒๔	๑๖.๐๐
การกำจัด/ทำลายขยะของครัวเรือน		
นำขยะไปเผาไฟ	๒๓๗	๘๕.๘๗
นำขยะไปฝังกลบ	๒๔	๘.๗๐
นำขยะไปทำลาย ณ เตเผาขยะประจำหมู่บ้าน	๑๑	๓.๙๘
นำขยะไปกองทิ้งไว้ตามธรรมชาติให้ย่อยสลายเอง	๓	๑.๐๙
นำขยะไปทิ้งลงแม่น้ำ/ลำคลอง	๑	๐.๓๖

๔.๕ การจัดการน้ำเสีย/น้ำทิ้งของครัวเรือน

จากการศึกษาการจัดการน้ำเสียหรือน้ำทิ้งของครัวเรือนประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๖๑.๑๘ ดำเนินการลดปริมาณน้ำเสียหรือน้ำทิ้งของครัวเรือน จากการศึกษาวิธีการกำจัดน้ำเสียหรือน้ำทิ้งของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๒๗.๗๔ กำจัดน้ำทิ้งของครัวเรือนโดยการทิ้งลงในท่อระบายน้ำทิ้งของครัวเรือน รองลงมาครัวเรือนร้อยละ ๒๒.๓๗ ทิ้งลงบ่อบำบัดน้ำเสียของครัวเรือน ทิ้งลงบ่อน้ำทิ้งครัวเรือนร้อยละ ๒๑.๖๘ ทิ้งลงใต้ถุนบ้านต่างๆ ไป ร้อยละ ๑๙.๓๕ และทิ้งลงในถังพักน้ำทิ้ง เพื่อเอาไปรดน้ำต้นไม้ ร้อยละ ๘.๘๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ การจัดการน้ำเสียหรือน้ำทิ้งของครัวเรือน

กิจกรรมการจัดการน้ำเสีย/น้ำทิ้ง	จำนวน	ร้อยละ
การดำเนินการลดปริมาณน้ำเสีย/น้ำทิ้งของครัวเรือน		
ดำเนินการ	๑๕๖	๖๑.๑๘
ไม่ได้ดำเนินการ	๙๙	๓๘.๘๒
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐
วิธีดำเนินการกำจัดน้ำเสีย/น้ำทิ้งของครัวเรือน		
ทิ้งลงในท่อระบายน้ำทิ้งของครัวเรือน	๑๑๙	๒๗.๗๔
ทิ้งลงบ่อบำบัดน้ำเสียของครัวเรือน	๙๖	๒๒.๓๗
ทิ้งลงบ่อน้ำทิ้งของครัวเรือน	๙๓	๒๑.๖๘
ทิ้งลงใต้ถุนบ้านต่างๆ ไป	๘๓	๑๙.๓๕
ทิ้งลงในถังพักน้ำทิ้ง เพื่อเอาไปรดน้ำต้นไม้	๓๘	๘.๘๖

๔.๖ การใช้ประโยชน์จากขยะและน้ำทิ้งของครัวเรือน

เมื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากขยะและน้ำทิ้งของครัวเรือน จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าครัวเรือนครัวเรือนร้อยละ ๙๐.๙๘ ได้ดำเนินการคัดแยกขยะเพื่อการจำหน่ายหรือนำมาใช้ประโยชน์อื่นๆ โดยในส่วนของขยะเปียก พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๘๔.๙๐ เคยนำขยะเปียกมาใช้ประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมานำไปจำหน่าย ร้อยละ ๑๔.๐๖ และนำขยะเปียกไปทำแก๊สชีวภาพ ร้อยละ ๑.๐๔ ในส่วนของขยะรีไซเคิล พบว่าครัวเรือนร้อยละ ๔๘.๘๒ นำขยะรีไซเคิลไปจำหน่าย รองลงมานำมาซ่อมแซมใช้ใหม่ ร้อยละ ๒๖.๔๒ และนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์อื่นๆ ร้อยละ ๒๔.๗๖ ตามลำดับ ในส่วนของการใช้ประโยชน์จากน้ำทิ้ง/น้ำเสียของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๘๙.๑๙ นำน้ำทิ้ง/น้ำเสียของครัวเรือนไปใช้ประโยชน์ด้วยการรดน้ำต้นไม้ รองลงมา นำมาเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ ๗.๗๓ และนำมาทำปุ๋ย ร้อยละ ๓.๐๘ ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ ๗ การใช้ประโยชน์จากขยะและน้ำทิ้งของครัวเรือน

กิจกรรมการใช้ประโยชน์จากขยะและน้ำทิ้งของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
การดำเนินการคัดแยกขยะเพื่อจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์อื่นๆ		
ดำเนินการ	๒๓๒	๙๐.๙๘
ไม่ได้ดำเนินการ	๒๓	๙.๐๒
รวม	๒๕๕	๑๐๐.๐๐
วิธีดำเนินการนำขยะเปียกมาใช้ประโยชน์		
ทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์	๑๖๓	๘๔.๙๐
นำไปขาย	๒๗	๑๔.๐๖
ทำแก๊สชีวภาพ	๒	๑.๐๔
วิธีการดำเนินการนำขยะรีไซเคิลมาใช้ประโยชน์		
นำไปขาย	๒๐๗	๘๑.๘๒
นำมาซ่อมแซมใช้ใหม่	๑๑๒	๒๖.๔๒
นำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์อื่นๆ	๑๐๕	๒๔.๗๖
การดำเนินการนำน้ำเสีย/น้ำทิ้งของครัวเรือนมาใช้ประโยชน์		
นำมารดน้ำต้นไม้	๑๗๓	๘๙.๑๘
นำมาเลี้ยงสัตว์	๑๕	๘.๗๓
นำมาทำปุ๋ย	๖	๓.๐๙

๔.๗ ข้อมูลปัญหาที่เกิดจากขยะและน้ำเสียของครัวเรือน

ข้อมูลด้านปัญหาที่เกิดจากขยะและน้ำเสียของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนพบปัญหาด้านต่างๆ มากที่สุดตามลำดับ ดังนี้

๑) ปัญหาการกำจัด/ทำลายขยะ	ร้อยละ ๒๔.๖๖
๒) ปัญหาการคัดแยกขยะ	ร้อยละ ๒๑.๙๒
๓) ปัญหาควันทิพย์/หมอกควันอันเนื่องมาจากการเผาขยะ	ร้อยละ ๑๙.๑๗
๔) ปัญหาน้ำในแหล่งน้ำ คู/คลอง เกิดการเน่าเสีย และส่งกลิ่นเหม็น อันเนื่องมาจากขยะ	ร้อยละ ๘.๒๒
๕) ปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำ อันเนื่องมาจากขยะ	ร้อยละ ๖.๘๕
๖) ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะ	ร้อยละ ๕.๔๘
๗) ปัญหากลิ่นเหม็นรบกวน	ร้อยละ ๕.๔๘
๘) ปัญหาสภาพภูมิทัศน์ แหล่งน้ำ/คู/คลอง ไม่สวยงาม	ร้อยละ ๒.๗๔
๙) ปัญหาแมลงวัน/แมลงสาบ	ร้อยละ ๒.๗๔
๑๐) ปัญหาหนูรบกวน	ร้อยละ ๒.๗๔

ตารางที่ ๘ ปัญหาที่เกิดจากขยะและน้ำทิ้งของครัวเรือน

ปัญหาที่เกิดจากขยะและน้ำทิ้งของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาการกำจัด/ทำลายขยะ	๑๘	๒๔.๖๖
ปัญหาการคัดแยกขยะ	๑๖	๒๑.๙๒
ปัญหาควันทิษ/หมอกควัน อันเนื่องมาจากการเผาขยะ	๑๔	๑๙.๑๗
ปัญหาน้ำในแหล่งน้ำ คู คลอง เกิดการเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็น	๖	๘.๒๒
ปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำอันเนื่องมาจากขยะ	๕	๖.๘๕
ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะ	๔	๕.๔๘
ปัญหากลิ่นเหม็นรบกวน	๔	๕.๔๘
ปัญหาสภาพภูมิทัศน์ แหล่งน้ำ/คู/คลอง ไม่สวยงามจากขยะ	๒	๒.๗๔
ปัญหาแมลงวัน/แมลงสาบรบกวน	๒	๒.๗๔
ปัญหาหนูรบกวน	๒	๒.๗๔

๔.๘ ความต้องการ/ข้อเสนอแนะในการจัดการขยะภายในตำบลไร่โคก

ในการศึกษาความต้องการ/ข้อเสนอแนะในการจัดการขยะภายในตำบลไร่โคก พบว่า ครัวเรือนมีความต้องการ/ข้อเสนอแนะในการจัดการขยะภายในตำบลไร่โคก ดังนี้

- ๑) จุดบริหารจัดการขยะ
- ๒) ศูนย์วัสดุรีไซเคิล

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

องค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีนโยบายให้ชุมชนกำจัดขยะมูลฝอยด้วยตนเอง และมุ่งให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาความสะอาดในแต่ละครัวเรือน จึงกำหนดนโยบายไม่ให้มีถังขยะหรือระบบกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ จากการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนตำบลไรโคก ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียของครัวเรือนของประชาชนในตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนประชาชนในตำบลไรโคก ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๐ – กันยายน ๒๕๖๑ จำนวน ๒๕๕ ครัวเรือน อีกทั้งทำการสังเกตสภาพจริงและสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน เพื่อนำข้อมูลปรากฏการณ์มาอธิบายรายละเอียดเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม excel

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามของครัวเรือนร้อยละ ๖๕.๘๘ เป็นหญิง โดยมีอายุเฉลี่ย ๕๗.๗๓ ปี ส่วนมากมีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลไรโคกมากกว่า ๑๐ ขึ้นไป โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ ๔๘.๖๓ ผลการศึกษาที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

๑) ในแต่ละครัวเรือน มีกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยทุกชนิด โดยเฉลี่ย ๒.๓๕๑๔ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน โดยขยะแต่ละชนิดที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่เป็นขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ที่พบมากที่สุดเป็นเศษอาหาร เศษข้าว เศษขนม และเศษพืชผัก ผลไม้ ขยะแห้งที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือขยะรีไซเคิลที่พบมากที่สุด ได้แก่ ขวดพลาสติก ภาชนะพลาสติก ของเล่นพลาสติก กล่องกระดาษ ลังกระดาษ ขยะแห้งที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือย่อยสลายยากไม่คุ้มค่ากับการรีไซเคิลที่พบมากที่สุด ได้แก่ ถุงพลาสติกใส่อาหาร ถังก๊อบแก๊ป ซองบะหมี่สำเร็จรูป พลาสติกห่อหุ้มอาหารประเภทต่างๆ กล่องโฟม ฟอยล์บรรจุอาหาร ขยะพิษหรือขยะที่มีสารพิษหากทิ้งไม่ระวังจะเป็นอันตรายต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ที่พบมาก

ที่สุด ได้แก่ เครื่องสำอาง น้ำยาล้างเล็บ น้ำยาย้อมผม น้ำยากัดสีผม สารฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี ใน ส่วนของน้ำเสียหรือน้ำทิ้งของครัวเรือน ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการซักล้างทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องใช้ และการอาบน้ำ

๒) พฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๘๑.๕๗ มีกิจกรรม ลดปริมาณขยะในครัวเรือนของตนเอง โดยครัวเรือนร้อยละ ๘๙.๗๔ มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำ บ้าน ส่วนใหญ่มีวิธีการลดปริมาณขยะของครัวเรือน เช่น การใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก/ถุงก๊อบแก๊บ และ มีการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด เสียหาย มาซ่อมแซมใช้ใหม่ เป็นต้น สำหรับวิธีการจัดการขยะของครัวเรือน พบว่า ร้อยละ ๘๔ มีการแยกขยะเปียก ขยะแห้งในแต่ละภาชนะรองรับ ในส่วนของการกำจัดหรือทำลายขยะของ ครัวเรือน ใช้วิธีการนำขยะไปเผาไฟ และนำขยะไปฝังกลบ และนำขยะไปทำลาย ณ เต่าเผาขยะประจำหมู่บ้าน ตามลำดับ และมีครัวเรือนร้อยละ ๐.๓๖ นำขยะไปทิ้งลงแม่น้ำ ลำคลอง ในส่วนของการจัดการน้ำเสียหรือน้ำ ทิ้งของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๖๑.๑๘ มีการดำเนินการลดปริมาณน้ำเสียหรือน้ำทิ้งของครัวเรือน ครัวเรือนที่น้ำลงในท่อระบายน้ำทิ้งของครัวเรือนมากที่สุด รองลงมาทิ้งลงบ่อบำบัดน้ำเสียของครัวเรือน และ ทิ้งลงบ่อน้ำทิ้งของครัวเรือน ตามลำดับ

๓) การใช้ประโยชน์จากขยะและน้ำทิ้งของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๙๐.๙๘ ได้ดำเนินการ คัดแยกขยะเพื่อการจำหน่ายหรือนำมาใช้ประโยชน์อื่นๆ โดยครัวเรือนร้อยละ ๘๔.๙๐ นำขยะเปียกมาใช้ ประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ นำไปจำหน่าย และนำไปทำแก๊สชีวภาพ ในส่วนของขยะรีไซเคิล พบว่า ครัวเรือนร้อยละ ๔๘.๘๒ นำขยะรีไซเคิลไปจำหน่าย รองลงมานำมาซ่อมแซมใช้ใหม่ และนำมาประยุกต์ใช้ ประโยชน์อื่นๆ ตามลำดับ การใช้ประโยชน์จากน้ำทิ้งหรือน้ำเสียของครัวเรือนไปใช้ประโยชน์ พบว่า ครัวเรือน ร้อยละ ๘๙.๑๙ นำมารดน้ำต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ย

๔) ปัญหาที่เกิดจากขยะและน้ำเสียของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนมีปัญหาที่สำคัญที่เกิดจากขยะและ น้ำเสียของครัวเรือน คือ ปัญหาการกำจัดหรือทำลายขยะ ปัญหาการคัดแยกขยะ ปัญหาควันทันหรือหมอก ควันอันเนื่องมาจากการเผาขยะ ตามลำดับ

๕) ความต้องการหรือข้อเสนอแนะในการจัดการขยะภายในตำบลไรโคก พบว่า ครัวเรือนมีความ ต้องการหรือข้อเสนอแนะในการจัดการขยะ คือ ต้องการให้มีจุดบริหารจัดการขยะ และจัดตั้งศูนย์วัสดุรีไซเคิล

๕.๒ อภิปรายผล

๑) การบริหารจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี เป็นการกำหนดนโยบายของ อบต.ไรโคก โดยมีเป้าหมายให้แต่ละครัวเรือนบริหารจัดการขยะด้วย ตนเอง เนื่องจากครัวเรือนเป็นต้นทางของการเกิดขยะมูลฝอยและน้ำเสีย จึงต้องการให้ครัวเรือนจัดการขยะ เพื่อลดปริมาณขยะที่เหลือจากครัวเรือน จากผลการศึกษาในภาพรวมไม่พบว่ามีปัญหาจากขยะมูลฝอยต่อ ชุมชน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวยืนยันถึงความเหมาะสมของนโยบายไม่ให้มีถังขยะ การจัดเก็บขยะและระบบ การกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลไรโคก ในระดับครัวเรือน พบปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยและน้ำทิ้งของ ครัวเรือนที่สำคัญคือ ปัญหาการกำจัดหรือทำลายขยะ และการคัดแยกขยะ ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าว อบต. ไรโคก ร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไรโคก โรงเรียนบ้าน แหลมทอง โรงเรียนบ้านไรโคก สภาเด็กและเยาวชนตำบลไรโคก สภาองค์กรชุมชนไรโคก ฯลฯ ได้ร่วมกัน ประชุมวางแผนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งการแนะนำและอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนใน การคัดแยกขยะ การใช้ประโยชน์จากขยะ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากขยะ เพื่อเป็นแนวทางในการลดปริมาณ ขยะในครัวเรือน

๒) ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการกำจัดขยะในครัวเรือนของตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครัวเรือนถึงร้อยละ ๘๑.๕๗ ได้ดำเนินการลดปริมาณขยะในครัวเรือนด้วยการใช้ถุงผ้าใส่ของ แทนถุงพลาสติก ถุงก๊อบแก๊บ นำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด เสียหาย มาซ่อมแซมใช้ใหม่ และมีการคัดแยกประเภทของขยะเอาไปใช้ประโยชน์ ทำให้เหลือปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องกำจัดหรือทำลายไม่มากนัก อันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนในเขตตำบลไรโคก สามารถบริหารจัดการขยะในครัวเรือนของตนเองได้ ทำให้ไม่เกิดปัญหาขยะล้นเมืองในชุมชนตำบลไรโคก ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น สามารถนำไปพิจารณารณรงค์ให้ประชาชนลดขยะในครัวเรือน รวมทั้งรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะไปใช้ประโยชน์ จะทำให้หน่วยงานต่างๆ สามารถลดภาระและประหยัดงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งต้องเสียงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายปีละหลายล้านบาท

๓) การดำเนินงานให้ประชาชนจัดการขยะและน้ำเสียของครัวเรือนด้วยตนเองนี้ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคีเครือข่ายจะต้องวางแผนการดำเนินการ รวมทั้งการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน และทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมและตระหนักในความเป็นพลเมืองที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ปรับทัศนคติในการมองว่าขยะทุกชนิดสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ถ้ามีการคัดแยกและการบริหารจัดการที่เหมาะสม

๔) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมการดำเนินงานบริหารจัดการขยะและน้ำเสียของครัวเรือนประชาชนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ถึงแนวความคิดและนโยบายการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก ที่ไม่ต้องใช้งบประมาณสูง หรือใช้วัสดุอุปกรณ์จำนวนมากในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า การลดปริมาณขยะในครัวเรือนและการคัดแยกขยะของครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานบริหารจัดการขยะของครัวเรือนประชาชนในพื้นที่ตำบลไรโคก เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๑) ศึกษารูปแบบวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีลดปริมาณขยะในครัวเรือน การคัดแยกประเภทขยะในครัวเรือนให้ถูกต้อง รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากขยะให้ได้มากที่สุด เพื่อลดปริมาณขยะของแต่ละครัวเรือนในชุมชนให้เหลือน้อยที่สุด

๒) ศึกษาวัฒนธรรมการกำจัดขยะที่เหมาะสมกับบริบทของครัวเรือนและชุมชน

๓) ศึกษาแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะ การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ให้ไรโคกเป็นตำบลที่น่าอยู่ น่าเที่ยว

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ พวงงาม. (๒๕๕๒). การปกครองท้องถิ่นไทย. (พิมพ์ครั้งที่ ๗). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- กรมการปกครอง. (๒๕๔๓). คู่มือการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์. ส่วนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (๒๕๔๗). โครงการพัฒนาระบบกำจัดของเสียในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (๒๕๔๘). คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้น การลดและการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (๒๕๔๕). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญจ.
- เกษม จันทร์แก้ว. (๒๕๒๗). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กองอนามัยสิ่งแวดล้อม. (๒๕๓๕). พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักอนามัย.
- ไพบูลย์ แจ่มพงษ์. (๒๕๕๔). การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภาคผนวก

--	--	--

สำหรับเจ้าหน้าที่

แบบสอบถามการจัดการขยะและน้ำเสียในครัวเรือน
โครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอย
ตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

*****

คำชี้แจง

- 1.แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และการจัดการขยะและน้ำเสียของครัวเรือนประชาชนในเขตตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอย
- 2.การเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลไรโคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
- 3.ข้อมูลเกี่ยวกับ ชนิดและปริมาณขยะที่ได้นี้จะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอย และวางแผนคัดแยกและบริหารจัดการขยะตามโครงการนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด
- 4.แบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน จำนวน 8 หน้า เพื่อความสมบูรณ์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอย โปรดตอบแบบสอบถาม ตามความเป็นจริงให้ครบถ้วน

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและครัวเรือน

1. เพศ ชาย หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ (โปรดระบุ) ..... ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
  - 3.1 ประถมศึกษา
  - 3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น
  - 3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย
  - 3.4 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
  - 3.5 ปริญญาตรี
  - 3.6 สูงกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ) .....
4. อาชีพหลัก
  - 4.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
  - 4.2 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
  - 4.3 รับจ้าง
  - 4.4 พ่อบ้าน/แม่บ้าน
  - 4.5 เกษตรกรรม/ทำสวน
  - 4.6 นักเรียน/นักศึกษา
  - 4.7 ไม่ได้ประกอบอาชีพ
  - 4.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนตำบลไรโคก
  - 5.1 ไม่เกิน 5 ปี
  - 5.2 6-10 ปี
  - 5.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
6. สถานภาพในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 6.1 หัวหน้าครัวเรือน
  - 6.2 สมาชิกครัวเรือน (สามี/ภรรยา/บุตร)
  - 6.3 ผู้อาศัย (ญาติ)
  - 6.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
7. จำนวนปีที่ครัวเรือนของท่านมาอยู่อาศัยในตำบลไรโคก นับถึงปัจจุบัน .....ปี
8. จำนวนบุคคล รวมทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนของท่าน .....คน
9. ครัวเรือนของท่านเสียค่าไฟฟ้าเดือนละประมาณ.....บาท
10. ครัวเรือนของท่านเสียค่าประปาเดือนละประมาณ.....บาท
11. โดยปกติแล้วครัวเรือนของท่านทำกับข้าวประกอบอาหารวันละกี่ครั้ง.....ครั้ง
12. ครัวเรือนของท่านตั้งอยู่หมู่ที่
  - 12.1 หมู่ที่ 1
  - 12.2 หมู่ที่ 2
  - 12.3 หมู่ที่ 3
  - 12.4 หมู่ที่ 4
  - 12.5 หมู่ที่ 5
  - 12.6 หมู่ที่ 6

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับขยะและน้ำเสียของครัวเรือนในแต่ละวัน

13. โดยทั่วไปแล้วในแต่ละวัน ครัวเรือนของท่านมีขยะ (ทุกชนิดรวมกัน) มีน้ำหนักเท่าใด (โปรดระบุ).....กิโลกรัม
- 13.1 โดยการชั่งน้ำหนัก
- 13.2 โดยการ กะ/ประมาณ/คาดคะเน
14. โปรดระบุชนิดและปริมาณของ **ขยะเปียก** ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านในแต่ละวัน ตามที่พบจริง (สามารถตอบได้หลายข้อ)
- 14.1 เศษอาหาร/เศษข้าว/เศษขนม น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 14.2 เศษพืชผัก/ผลไม้ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 14.3 เศษใบไม้/ใบตองห่ออาหาร น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 14.4 ซากสัตว์/เนื้อ/หมู/ปลา/กุ้ง/กระดองปู/ก้างปลา/เปลือกไข่ ฯลฯ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 14.5 อินทรีย์วัตถุอื่นๆ ที่สามารถย่อยสลายเนาเปื่อยง่าย น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 14.6 ไม่มีขยะเปียกใดๆ
- 14.7 อื่นๆ (โปรดระบุ) น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
15. โปรดระบุชนิดและปริมาณของ **ขยะแห้งที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ รีไซเคิล หรือขายได้** ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านในแต่ละวัน ตามที่พบจริง (สามารถตอบได้หลายข้อ)
- 15.1 กล่องกระดาษ/ลังกระดาษ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.2 หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/รูปภาพ/เอกสารต่างๆ/กระดาษต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.3 ขวดแก้ว/ภาชนะแก้ว หรือเครื่องดื่มขวดแก้วสีต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.4 กล่องนม/กล่องบรรจุน้ำผลไม้ต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.5 ขวดพลาสติก/ภาชนะพลาสติก/ของเล่นพลาสติก ฯลฯ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.6 กระจังเปียร์/กระจังนม/กระจังใส่เครื่องดื่มชนิดต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.7 เศษโลหะต่างๆ เศษเหล็ก อลูมิเนียม สังกะสี ทองแดง ทองเหลือง ดีบุก ลวด ตะปู ฯลฯ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.8 ขยะอิเล็กทรอนิกส์/จอคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ฯลฯ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.9 ขยะอันตราย ขยะติดเชื้อ กระจังสเปรย์ หลอดไฟฟ้า ฯลฯ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 15.10 ยาง/แผ่นยาง น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

15.11 ไม่มีขยะแห้งที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้

16. โพรตระบุชนิดและปริมาณของ **ขยะแห้ง ที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือย่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่ากับการรีไซเคิล** ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านในแต่ละวัน ตามที่พบจริง (สามารถตอบได้หลายข้อ)

16.1 กล่องโฟม ฟอยล์ บรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

16.2 ถูพลาสติกใส่อาหาร/ถูก๊อบแก๊บ/ซองบะหมี่สำเร็จรูป/พลาสติกห่อหุ้มอาหาร ประเภทต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

16.3 กระดาษชำระ/กระดาษเคลือบมัน/กระดาษเปื้อนสิ่งสกปรก น้ำหนักประมาณ..... กิโลกรัม

16.4 โลหะกระป๋องเหล็กเคลือบดีบุก เช่น กระป๋องบรรจุอาหารบางชนิด (ปลากระป๋อง, ผักกระป๋อง) น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

16.5 เศษเซรามิก/เศษกระเบื้อง น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

16.6 ไม้เสียบอาหารชนิดต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

16.7 ไม่มีขยะแห้งประเภทนี้เลย

17. โพรตระบุชนิดของ **ขยะพิษหรือขยะที่มีสารพิษ หากทิ้งไม่ระวังจะเป็นอันตรายต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม** ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านในแต่ละวันตามที่พบเห็นจริง (สามารถตอบได้หลายข้อ)

17.1 หลอดไฟ หลอดฟลูออเรสเซนต์ (หลอดนีออน) น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.2 กระป๋องสเปรย์ฉีดผม สเปรย์ยาฆ่าแมลง สเปรย์ทำความสะอาดต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.3 แบตเตอรี่ชนิดต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.4 ยาต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.5 เครื่องสำอาง น้ำยาล้างเล็บ น้ำยาย้อมผม น้ำยากัดสีผม น้ำหนักประมาณ..... กิโลกรัม

17.6 น้ำยาขัดเงาไม้ ขัดเงาโลหะ แล็กเกอร์ ทินเนอร์ ชะแล็ก กาว สีทาบ้าน น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.7 น้ำยาทำความสะอาดเครื่องสุขภัณฑ์ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.8 สารฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.9 น้ำมันเครื่อง น้ำมันเบรก น้ำมันหล่อลื่นต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.10 บรรจุภัณฑ์สารเคมี สารพิษต่างๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม

17.11 ไม่มีขยะพิษเลย

18. โพรตระบุ ชนิดและปริมาณของขยะอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านในแต่ละวันตามที่พบจริง (สามารถตอบได้หลายข้อ)

- 18.1 เศษผ้า น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 18.2 เศษวัสดุก่อสร้างอื่นๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 18.3 เศษวัสดุอื่นๆ น้ำหนักประมาณ.....กิโลกรัม
- 18.4 ไม่พบขยะอื่นๆ เลย
- 19.ในวันหนึ่งๆ โดยรวม ครั้วเรือนของท่าน มีน้ำเสีย/น้ำทิ้ง จากกิจกรรมใดบ้าง (สามารถตอบได้หลายข้อ)
- 19.1 การหุงต้ม/ประกอบอาหารประจำวัน จำนวน.....ลิตร
- 19.2 การซักล้างทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องใช้ จำนวน.....ลิตร
- 19.3 การอาบน้ำ จำนวน.....ลิตร
- 19.4 การล้างถ้วยชาม จำนวน.....ลิตร
- 19.5 การล้างห้องน้ำ/ห้องส้วม จำนวน.....ลิตร
- 19.6 การรดน้ำต้นไม้ จำนวน.....ลิตร
- 19.7 อื่นๆ (โปรดระบุ) จำนวน.....ลิตร

ตอนที่ 3 ข้อมูลการจัดการขยะและน้ำเสียของครั้วเรือน

- 20.ครั้วเรือนของท่านได้ ดำเนินการลดปริมาณขยะ ในแต่ละวันบ้างหรือไม่
- 20.1 ไม่ได้ดำเนินการ (ข้ามไปตอบข้อ 22)
- 20.2 ดำเนินการ
- 21.ครั้วเรือนของท่านดำเนินการลดปริมาณขยะอย่างไรบ้าง (ตอบได้หลายข้อตามการปฏิบัติจริง)
- 21.1 ลดปริมาณขยะที่อาจเกิดขึ้น เช่น ใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก/ถุงก๊อบแก๊บ
- 21.2 เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่น การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก แทนการใช้ปุ๋ยเคมี
- 21.3 นำขยะที่เป็นวัสดุมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำหลายๆ ครั้ง ก่อนที่จะทิ้ง เช่น ใช้ขวดกาแฟ ขวดน้ำหวาน ใส่น้ำดื่ม
- 21.4 นำขยะที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด เสียหาย มาซ่อมแซมใช้ใหม่ เช่น แก้ว, โต้ะ, ตู้ใส่กับข้าว
- 21.5 นำขยะมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น นำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น
- 21.6 หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ห่อหลายชั้น
- 21.7 หลีกเลี่ยงการใช้สินค้าที่มีอายุการใช้งานต่ำ เช่น เลือกซื้อหลอดไฟฟ้ามี่อายุใช้งาน 12,000 ชั่วโมง แทนหลอดไฟอายุการใช้งาน 8,000 ชั่วโมง
- 21.8 ในการเลือกซื้อสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ฯลฯ เลือกซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากใช้บรรจุภัณฑ์น้อยกว่า

21.9 เลือกซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตมีการเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์ หลังการบริโภค เช่น น้ำอัดลมบางชนิดที่บรรจุขวดแก้วเรียกคืนขวด

21.10 เลือกซื้อสินค้าที่มีระบบมัดจำและคืนเงิน เมื่อนำบรรจุภัณฑ์มาคืน เช่น น้ำปลาบางชนิดเรียกคืนขวด ฯลฯ

21.11 เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้

21.12 เลือกซื้อสินค้าที่มีการออกแบบให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง เช่น แบตเตอรี่ชนิดเติมประจุไฟฟ้าใหม่ได้

21.13 เลือกใช้สินค้าชนิดเติมใหม่ (refill) เช่น น้ำยาล้างจาน

21.14 หรือใช้สิ่งของ หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยร่วมกัน เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาดบ้าน ฯลฯ

21.15 อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

22. ครั้วเรือนของท่านมีวิธีการเก็บรวบรวมขยะอย่างไร

22.1 มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน

22.2 ไม่มีถังขยะ แต่มีสถานที่หรือบริเวณที่ทิ้งขยะประจำบ้านที่ชัดเจน/ทุกคนในบ้านรับรู้ร่วมกัน

22.3 อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

23. การเก็บรวบรวมขยะในครั้วเรือนของท่าน ได้ดำเนินการอย่างไร

23.1 แยกขยะเปียก/ขยะแห้งในแต่ละภาชนะรองรับ

23.2 ไม่แยกประเภทของขยะ/ทิ้งรวมๆ กัน ในภาชนะเดียวกัน หรือสถานที่เดียวกัน

23.3 อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

24. ครั้วเรือนของท่านนำขยะไป ทิ้ง/กำจัด/ทำลาย โดยวิธีใด

24.1 นำขยะไปฝังกลบ

24.2 นำขยะไปเผาไฟ

24.3 นำขยะไปทิ้งแม่น้ำ/ลำคลอง

24.4 นำขยะไปกองทิ้งไว้ตามธรรมชาติให้ย่อยสลายเอง

24.5 นำขยะไปทำลาย ณ เต้าเผาขยะประจำหมู่บ้าน

24.6 อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

25. ครั้วเรือนของท่านได้ดำเนินการลดปริมาณน้ำเสีย/น้ำทิ้งในแต่ละวันบ้างหรือไม่

25.1 ไม่ได้ดำเนินการ

25.2 ดำเนินการ (ระบุ) วิธีการลดปริมาณน้ำเสีย.....

26. ครั้วเรือนของท่านมีวิธีการกำจัดน้ำเสีย/น้ำทิ้งของครั้วเรือนอย่างไร

26.1 ทิ้งลงใต้ถุนบ้านทุกๆ ไป

26.2 ทิ้งลงในท่อระบายน้ำทิ้งของครั้วเรือน

- 26.3 ทิ้งลงบ่อบำบัดน้ำเสียของครัวเรือน
- 26.4 ทิ้งลงบ่อน้ำทิ้งของครัวเรือน
- 26.5 ทิ้งลงในถังพักน้ำทิ้ง เพื่อเอาไปรดน้ำต้นไม้
- 26.6 อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

ตอนที่ 4 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากขยะและน้ำเสียของครัวเรือน

27. ครัวเรือนของท่าน เคยคัดแยกขยะเพื่อการจำหน่ายหรือนำมาใช้ประโยชน์อื่นๆ อีกหรือไม่

27.1 ไม่เคย

27.2 เคย

28. ครัวเรือนของท่านเคยนำ **ขยะเปียก** มาใช้ประโยชน์บ้างหรือไม่

28.1 ไม่เคย

28.2 เคย (สามารถตอบได้หลายข้อตามความเป็นจริง)

ทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์

นำไปขาย

ทำแก๊สชีวภาพ

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

29. ครัวเรือนของท่านเคยนำ **ขยะรีไซเคิล** มาใช้ประโยชน์บ้างหรือไม่

29.1 ไม่เคย

29.2 เคย (สามารถตอบได้หลายข้อตามความเป็นจริง)

นำไปขาย

นำมาซ่อมแซมใช้ใหม่

นำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น นำขวดมาใส่น้ำตาลทราย ฯลฯ

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

30. ครัวเรือนของท่านเคยนำ **น้ำเสีย/น้ำทิ้ง** ของครัวเรือนมาใช้ประโยชน์บ้างหรือไม่

30.1 ไม่เคย

30.2 เคย (สามารถตอบได้หลายข้อตามความเป็นจริง)

นำมารดน้ำต้นไม้

นำมาเลี้ยงสัตว์

นำมาทำปุ๋ย

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 5 ปัญหาที่เกิดจากขยะและน้ำเสียของครัวเรือน

31. ในชุมชนของท่านมีปัญหาการคัดแยกขยะหรือไม่

31.1 ไม่มี

31.2 มีบ้างเป็นบางครั้ง

31.3 มีเป็นประจำ

32. ในชุมชนของท่านมีปัญหาการกำจัด/ทำลายขยะหรือไม่

32.1 ไม่มี

32.2 มีบ้างเป็นบางครั้ง

32.3 มีเป็นประจำ

33. ในชุมชนของท่านมีปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะหรือไม่

33.1 ไม่มี

33.2 มีบ้างเป็นบางครั้ง

33.3 มีเป็นประจำ

34. ในชุมชนของท่านมีปัญหาหน้าในแหล่งน้ำ คู/คลอง เกิดการเน่าเสีย และส่งกลิ่นเหม็น อันเนื่องมาจากขยะหรือไม่

34.1 ไม่มี

34.2 มีบ้างเป็นบางครั้ง

34.3 มีเป็นประจำ

35. ในชุมชนของท่านเกิดปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำ อันเนื่องมาจากขยะ ทำให้น้ำท่วมบ้างหรือไม่

35.1 ไม่มี

35.2 มีบ้างเป็นบางครั้ง

35.3 มีเป็นประจำ

36. ในชุมชนของท่านเกิดปัญหาสภาพภูมิทัศน์ แหล่งน้ำ/คู/คลอง ไม่สวยงาม อันเนื่องมาจากขยะหรือไม่

36.1 ไม่มี

36.2 มีบ้างเป็นบางครั้ง

36.3 มีเป็นประจำ

37. ในชุมชนของท่านเกิดปัญหาคว้นพิษ/หมอกคว้น อันเนื่องมาจากการเผาขยะหรือไม่

37.1 ไม่มี

37.2 มีบ้างเป็นบางครั้ง

37.3 มีเป็นประจำ

38. ในครัวเรือนของท่าน มีปัญหาที่เกิดจากขยะอย่างไรบ้าง (สามารถตอบได้หลายข้อตามความจริง)

38.1 กลิ่นเหม็นรบกวน

38.2 แมลงวัน/แมลงสาบ รบกวน

38.3 หนูรบกวน

38.4 สกปรก/เลอะเทอะ

38.5 ท่อระบายน้ำอุดตันจากขยะ

38.6 ฟุ้ง/คว้น/ละออง จากการเผาขยะ

38.7 ไม่มีปัญหาใดๆ

38.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

39. ครัวเรือนของท่าน มีปัญหาที่เกิดจากน้ำเสีย/น้ำทิ้งของครัวเรือนอย่างไรบ้าง (สามารถตอบได้หลายข้อตามความจริง)

39.1 กลิ่นเหม็นรบกวน

39.2 แหล่งเพาะพันธุ์ยุง

39.3 น้ำขังแฉะ

39.4 สกปรก/เลอะเทอะ

39.5 ไม่มีปัญหาใดๆ

39.6 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

40. **ครัวเรือนของท่าน** มีข้อเสนอแนะในการจัดการขยะภายในตำบลไรโคคอย่างไร

.....

.....

.....

.....